МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота магістра з китайської філології
на тему:

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *РОДИНА* У КИТАЙСЬКОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЧЕН'ЮЙ)

Студентки групи ЗМкит 60-22 факультету сходознавства

заочної форми навчання

Освітньої програми

Східна філологія: китайська мова і література, переклад, методика навчання

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065Східні мови та літератури (переклад включно),

перша - китайська

Шайтор Ольги Олександрівни

Науковий керівник:

д. філол. н, проф. Валігура О.Р.

Допущена до захисту

«___»_____ 2023 року

Завідувач кафедри

_____ .
(підпис) *(ПІБ)*

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка _____

Київ-2023

ЗМІСТ

ВСТУП……4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ РОДИНА У КИТАЙСЬКОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЧЕН'ЮЙ)……8

1.1 Визначення поняття *концепт* в сучасній лінгвістиці……8

1.2 Визначення поняття *фразеологізм* у китайській мові…….12

1.3 Класифікація китайських ідіом…….……20

Висновки до першого розділу…….……30

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ РОДИНА……32

2.1. Прагматичний та лінгвокогнітивний методи дослідження концепту РОДИНА……...……32

2.2.1 Аналіз моделі організації родини у Китаї……32

2.2.2 Кореляція основних методів дослідження концептів у сучасній лінгвістиці……36

2.2. Методологія дослідження концептів у сучасній лінгвістиці……..39

2.3. Дослідження структури концепту РОДИНА…….42

Висновки до другого розділу……..43

РОЗДІЛ 3. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ РОДИНА У КИТАЙСЬКОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ……45

3.1 Концепт РОДИНА у китайських фразеологізмах……..……45

3.2 Дослідження специфіки вербалізації концепту РОДИНА китайських чен'юй……53

3.3 Метафоричне моделювання концепту РОДИНА……56

Висновки до третього розділу……61

ВИСНОВКИ……63

АНОТАЦІЯ……66

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ……70

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку людства стрімко збільшується обсяг наукових знань і сьогодні вже недостатньо лише побачити результати науки – вчені прагнуть зрозуміти механізм формування знань. Цей процес вимагає розуміння процесів мислення і того, як знання формуються в свідомості людини. Механізми і засоби матеріалізації цих процесів та їх результати можна представити як систему чітко структурованих концептів, присутніх у мові. Концепти та проблема концептуалізації, яка є основним об'єктом дослідження когнітивної лінгвістики, полягає у вивченні концептуальної системи мовних одиниць на певному етапі розвитку мови.

Феномен родини, сім'ї вважається універсальним, тому що зустрічається в суспільстві частіше, ніж будь-який інший соціальний інститут, включаючи економіку, державу, релігійні громади та освітні організації. Проте цей універсальний термін передає різноманітні образи: слово РОДИНА може мати різні конотації у представників різних народів - європейців, представників афроамериканських племен, американських індіанців, жителів сходу тощо.

Сім'ю вважають одним із найважливіших інститутів суспільства, адже родина дає людині можливість ідентифікувати себе, забезпечує моральну та фізичну підтримку, впевненість у майбутньому.

Концепт РОДИНА вважають одним з ключових для культури більшості народів світу, оскільки він виражає узагальнене знання й культурний досвід народу, пов’язаний із фрагментом дійсності, який впливає на існування окремого народу і суспільства загалом.

У Китаї сім'я в основному розуміється через конфуціанську думку. У конфуціанському розумінні родина забезпечує найважливіші стосунки для людей і формує основу всієї соціальної організації. Фразеологізми з концептом РОДИНА – це більше, ніж просто слова; це вікно в часом незрозумілий, емоційний світ сімейного життя та стосунків китайського народу. Усталені вирази, які використовуються різними поколіннями та культурами, дають можливість зрозуміти цінності його суспільства, осягнути його природу.

Ідіоми як скарб національної мовної культури показують реальну картину народних звичаїв і життя народу, адже мова нації відображає природне середовище, звичаї, історію та культуру народу, а національна культура відображажена у мові нації. Китайські фразеологізми - це мовні одиниці - слова, словосполучення та речення, що мають відносно сталу структуру, цілісність та неподільність сенсу. Завдяки простоті свого значення, чіткій структурі, яскравій образності та прагматичому потенціалу фразеологізми часто використовуються як у повсякденному спілкуванні, так і в літературних творах.

Актуальність дослідження. Фразеологічні вирази як одиниці мови чітко відображають основні ознаки поняття і акумулюють знання про концепт, адже в основі фразеологізмів лежать концепти – поняття про певну сферу людського буття. Концепти виступають як компоненти нашого усвідомлення світу та наших знань про довкілля. Поняття виступають як структурно-змістові елементи концептуальної системи та забезпечують процес обробки інформації, що відображає суб'єктивний досвід людини відповідно до певних категорій і класів, що формуються в суспільстві.

Вибір **теми** обумовлений тим фактом, що концепт РОДИНА широко вживається в культурах народів та знаходить відображення у всіх сферах спілкування носіїв китайської мови.

Об'єктом дослідження є китайські фразеологічні одиниці, що містять концепт РОДИНА.

Предмет дослідження – вербалізація концепту родина у китайськомовній картині світу (на матеріалі фразеологізмів чен’юй)

Мета дослідження – дослідити вербалізацію концепту РОДИНА у китайськомовній картині світу (на матеріалі фразеологізмів чен'юй).

Мета роботи визначає необхідність вирішення таких **завдань**:

- Подати визначення вербалізації концепту в сучасній лінгвістиці.
- Виявити особливості китайських фразеологізмів та представити їх класифікацію.

- Зрозуміти механізм походження китайських фразеологічних одиниць з концептом РОДИНА

- Дослідити концепт РОДИНА у китайськомовній картині світу (на матеріалі фразеологізмів чен'юй).

- Визначити позитивні та негативні конотації концепту РОДИНА в китайських фразеологізмах.

Матеріалами дослідження стали 35 китайських фразеологізмів чен'юй, з концептом РОДИНА, які було дібрано методом суцільної вибірки зі двох фразеологічних словників китайської мови (□□□□□(1959), □□□(1978). □□).

У ході дослідження нами було використано такі **наукові методи:** *описовий метод* для опису та загальної характеристики ідей конфуціансва, які лежать в основі китайської моделі сім'ї; м*етод суцільної вибірки*, що передбачає добір фразеологізмів, які містять концепт РОДИНА; *аналіз дефініцій*, що сприяє визначенню понятійного змісту концепта; *компонентний аналіз* для розкладення на значущі елементи фразеологізмів, для з'ясування структури та значення структури та значення фразеологічної одиниці.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше розкрито семантичні особливості китайських фразеологізмів, що містять концепт РОДИНА, а також досліджено засоби вербалізації цього концепту у китайських фразеологізмах чен'юй.

Теоретична значущість дослідження полягає в систематизованому та детальному тлумаченні китайських фразеологізмів, що містять концепт РОДИНА.

Практична цінність роботи полягає у можливості застосування результатів дослідження на заняттях з теорії та практики перекладу, практики китайської мови та лінвокраїнознавства китайської мови. Під час написання роботи використані такі методи: опис, зіставлення, аналіз.

Апробація результатів дослідження відбулася на міжнародної студентській науково відеоконференції «AD ORBEM PER LINGUAS. ДО СВІТУ ЧЕРЕЗ МОВИ», (Київ, 2023). Результати роботи були опубліковані у вигляді тез.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

У Розділі 1. «ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ РОДИНА У КИТАЙСЬКОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЧЕН'ЮЙ)» розглядається визначення вербалізації концепту в сучасній лінгвістиці, представляється визначення та класифікація китайських фразеологізмів.

У Розділі 2. «МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ РОДИНА» викладено загальні підходи і основні методи дослідження, проаналізовано культурне підгрунтя виникнення фразеологізмів, що містять концепт РОДИНА.

У Розділі 3. «ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ РОДИНА У КИТАЙСЬКОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ» аналізується вербалізація концепту РОДИНА в китайських фразеологізмах та представлено метафоричну модель концепту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ РОДИНА У КИТАЙСЬКОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЧЕН'ЮЙ)

1.1 Визначення поняття *концепт* в сучасній лінгвістиці

Сучасне мовознавство вважає мову складним когнітивним процесом – феноменом психології та розумової діяльності людини. На думку вчених, мова розкриває та об’єктивує те, що людина бачить і як вона інтерпретує світ (Жайворонок, 2002).

Об’єктом сучасних когнітивних досліджень, особливо вивчення лінгвістики, є когнітивний процес, пов’язаний із пізнанням та інтерпретацією світу людиною. Результатом цих процесів є впорядкована система знань індивіда про світ - концептуальна карта світу (Мілютіна, Заремська , 2018), основними елементами якої є концепти. Бачення і сприйняття об'єктивної реальності визначається за допомогою різноманітних понять, що зберігаються у свідомості людини.

На сучасному етапі лінгвістичного розвитку концепт досліджується з точки зору різних лінгвістичних парадигм: лінгвокультурології, когнітивної лінгвістики, психолінгвістики.

Набір лексем, що визначають поняття на рівні абстракції може суттєво відрізнятися у різних мовах. На думку лінгвістів, аналіз репрезентації одного і того ж концепту в різних мовах дає змогу простежити національну специфіку мовної системи, яка виявляється в різних способах вираження ідентичного концепту, як кількісно, так і на рівні абстракції. Сьогодні термін «концепт» (лат. sonceptus – поняття) чітко не визначений, його розглядають як феномен, що узагальнює ознаки речей та містить важливу та актуальну інформацію (Огар, 2013). Суперечливі аспекти поняття «концепт». Вчені аналізують різні способи визначення понять. А. Шопенгауер вважав, що це абстракція, створена нашим інтуїтивним сприйняттям предметів. Видатний німецький філософ Фреге заявляв, що концепт – це смисл, і є він є виключно суб’єктивним. Великий тлумачний словник української мови подає

таке визначення поняття концепт: 1. Формулювання, загальне поняття, думка. 2. Вигадка, фантазія («Великий тлумачний словник сучасної української мови» 2004).

Прихильники лінгвокультурологічного підходу - А. Вежбицька та ін.- стверджують, що концепти містять відчуття, емоції, образи та символи. Зміст концепту визначається мовними, культурними, національними особливостями певного предмета чи явища, а під усією культурою розуміється сукупність концептів і зв'язок між ними, тобто концепт є головним центром культури концепції (Вежбицька 1985).

Представники семантичного підходу Д.Лакофф, Р. Картен, С. Воркачов та ін. розуміють концепт як одиницю когнітивної семантики, яка містить у собі всю інформацію, що має комунікативну значущість, і вважають, що лише так можна сформувати зміст концептів. Тобто, на їх думку, функція поняття «концепт» полягає в залученні семантичного пізнання мовних знаків у лінгвістиці.

У розумінні прихильників методів пізнання мови С. Пінкера, Д.А. Міллера та Полюжина М. концепт є посередником між словами та дійсністю, який розвивається на основі конкретних життєвих понять абстрактних, наукова концепція (Полюжин, 2015).

Аналіз дефініцій, які пропонує А. Вежбицька демонструє різне розуміння слова «концепт» у сучасній лінгвістиці. Попри відмінності у тлумаченні цього поняття, дослідники єдині у думці про те, що воно належить до свідомості і включає не лише описові категорії, а й чуттєво-вольові та образно-переживальні ознаки - людина може не лише мислити в термінах понять, а й їх переживати.

Варто зазначити, що це поняття характеризується своєю неоднорідністю. Дослідники розрізняють конкретні й абстрактні, індивідуальні й групові поняття тощо. Багатовимірність і багатогранність поняття стали передумовою для розробки різноманітних класифікацій цього явища.

У сучасній лінгвістиці дослідники розрізняють різні типи концептуальних структур, оскільки неоднорідність дійсності призводить до неоднорідності концептів, які її відображають. Концепт вважається багатовимірним, оскільки його

можна відрізнити від «раціонального та емоційного, абстрактного та конкретного, універсального та расового, національного та особистого». (Мельничук, 2006)

Більшість лінгвістів виділяє в його структурі три компоненти: повсякденні, загальновідомі сутності, відомі окремим носіям мови, та історичну, етимологічну інформацію (Кононенко, 2006); концептуальний (символічний і дефінітивний), образний (когнітивні метафори) і змістовний (етимологія концептів, асоціативні особливості); образно-перцептивний, концептуальний (інформація-факт) і ціннісний (оцінка та поведінкові норми) (Бобро., 2018, с.154-158); домени образів, інформаційного змісту та інтерпретації; домени сенсорних образів, інформаційного контенту та тлумачення.

Концептуальну модель ядерної периферії в галузі відстоювали такі науковці, як Стівен Пінкер, Ліла Р. Глейтман, М. Полюжин, О. Селіванова, Н. Фрасинюк. До ядерної сфери належать універсальні знання, представлені концептуальними іменами, базовими поняттями, до периферійної – асоціативні зв'язки та символічні компоненти почуттів, створені культурою, традицією, особистим досвідом людей.

Навколо ядра розташований базовий шар, де символи розміщені в напрямку від абстракції до абстракції. Кількість і зміст цих шарів може сильно відрізнятися в межах однієї мовної спільноти, однак тут переважають національні змістові характеристики, від яких залежить взаєморозуміння під час спілкування.

Отже, термін «концепт» є складним, суперечливим і багатоаспектним явищем. У нашому дослідженні під цим терміном ми розуміємо функціональну одиницю людської свідомості, що має багатовимірну структуру і є результатом індивідуальної та соціальної пізнавальної діяльності. Одиниця може виражатися по-різному в залежності від комунікативної ситуації і закріплюється в конкретній культурі через її історичний досвід.

Різні підходи до тлумачення концептів викликали велику дискусію щодо проблеми вербалізації концепту. Одні вчені вважають концепт позамовним, оскільки це найбільш загальне значення, яке ще не набуло мовного оформлення, інші допускають можливість повної лінгвістичної природи концепту,

підкреслюючи, що лінгвістична сторона концепту - це перетворення змісту думки в усну форму природної мови (Сціра, с.157-166).

Інша точка зору полягає в тому, що лише частина концептуальної інформації має мовні зв'язки, а решта уявно представлена через різні типи уявних репрезентацій (образів, картинок, схем) (Алефіренко, 1987, с.135). Тому концепти вважаються частково лінгвістичним феноменом.

Термін «вербалізація» має як широкий (соціальний), так і вузький (суто лінгвістичний) зміст. У когнітивній лінгвістиці та культурології мови вербалізація розуміється як вираження концепту або деяких його характеристик мовними засобами.

У нашому дослідженні ми приймаємо за основу той факт, що концепти можуть бути частково лінгвістичними, оскільки в результаті індивідуального пізнання для його повного усвідомлення потрібні складні засоби (Жайворонок, 2002)., і ми погоджуємося з думкою Д. Каліщука, що дати вичерпний опис цього поняття неможливо, адже про те чи інше поняття можна говорити лише на певному етапі суспільного розвитку, враховуючи особливості його мовного вираження в певному типі дискурсу тощо (Бобро, 2014).

У мові концепти зазвичай представлені так званими вербалізаторами концептів, особливо ключовими словами та їхні синонімами. Ключові слова – це пряме найменування понять, визначене дослідником. Перелік мовних засобів, які можуть бути включені в номінативну область, великий і може включати прямі та похідні (переносні) позначення, однокореневі слова та частини різних мов, пов’язані з первинними позначеннями, контекстуальні синоніми, випадкові позначення індивідуального автора, стійкі словосполучення, синоніми ключових слів, фразеологічні одиниці, паремії, номінації метафор, стійкі порівняння, вільні словосполучення, асоціації, словникові та енциклопедічні визначення, теми, новини, художні тексти, набір текстів.

О. Селіванова зазначала, що існує можливість синтаксичного та фразового найменування, деякі поняття тяжіють до втілення у формі прикметника, але переважна більшість понять іменується іменниками. Іменникова об'єктивація

концепту є основним і найефективнішим способом його реалізації, а точніше кажучи, присвоєння йому прототипічної назви.

Однією з найпоширеніших процедур, необхідних для опису понять, є дефініція, тобто характеристика понять зі словникових визначень. Проте лінгвісти стверджують, що концепт набагато ширший за лексичне значення мовної одиниці, яка його репрезентує, і зрозуміти значення концептів можуть лише носії мови.

А. Вежбицька розділила виразники концепту на прямі та непрямі. Безпосередніми засобами вираження понять є «лексичні сім'ї», тобто слова, пов'язані з досліджуваною понятійною темою. До цієї категорії належать також лексичні одиниці, які вживаються лише з досліджуваною морфемою. Непрямі засоби лінгвістичного представлення концептів включають зв’язність, граматичні особливості аналізованих лексем та іншу інформацію, з якої можна вивести особливості концептів (Алефіренко, 1987, с.135).

Таким чином, концепт закріплюється в певній національній культурі і виражається різними способами залежно від комунікативної ситуації, а саме: готовими морфемами, словосполученнями зі словниково-фразового ладу мови, вільними словосполученнями; реченнями з типовими структурними та позиційними схемами, текстами та збіркою текстів.

1.2. Визначення поняття *фразеологізм* у китайській мові

У процесі дослідження китайських фразеологічних одиниць однією з найскладніших проблем є визначення терміна «фразеологізм», через що з'явилися різні визначення понять ідіом у цій галузі, які зумовили труднощі у дослідженні фразеологічних одиниць. Тому дослідження китайських фразеологізмів у нашій кваліфікаційній роботі почали з визначення термінів та категорій фразеологізмів.

Ознайомившись з теоретичними основами фразеології, ми виокремили основні авторитетні визначення, протиставили їх та узагальнили думки вчених.

1. Визначення фразеологізму у китайських авторитетних словниках

«Словник сучасної китайської мови» (2012, 6-те видання) визначає ідіоми наступним чином: «Широко та довго вживані стійкі словосполучення або фрази, які мають глибокі смисли».

Визначення фразеологічної одиниці в «Цзи Юань» (2015): «Давня мова, що широко вживається, і стійкі словосполучення або фрази, які виражають повне значення».

Як бачимо з вищесказаного щодо категорії фразеологізму, «Словник сучасної китайської мови» є повнішим, ніж «Цзи Юань». Але обидва визначення, на нашу думку, мають недоліки – ці визначення припускають, що ідіоми можуть бути виражені фразами. Однак насправді ідіоми повинні розгллядатися як єдине ціле з фіксованими значеннями, і у зв'язку з цим краще розглядати їх як стійкі словосполучення.

А тепер погляньмо на визначення китайського фразеологізму в іншому лінгвістичному словнику.

«Словник китайської лінгвістики» (2010) пред'являє таке визначення: «Мовна одиниця – значуще, лаконічне, стійке словосполучення, що широко вживається, яке належить до готового виразу. Такі як «狐假虎威 hú jiǎ hǔ wēi» «залякувати людей авторитетом патрона», «一叶知秋 yīyè zhī qiū» «листя падають – осінь настає».

Ідіома часто походить від узагальнення змісту певної притчі або історичної розповіді, згущення висловів або використання та перетворення деяких народних та застарілих речень, які мають сильний національний характер.

Фразеологізми з чотирьох слів є основною формою китайських ідіом.

Форма та значення деяких ідіом змінилися при тривалому використанні. Наприклад, «**揠苗助**长 yà miáo zhù zhǎng» «підтягувати руками сходи», а потім пишуть як «拔苗助长 bá miáo zhù zhǎng», перший ієрогліф поміняли; «沆瀣 hàngxiè - 气 qì» спочатку означало мати однаковий інтерес, а в наш час має значення «погані хлопці разом женуться за вигодою».

2. Визначення фразеологізму у фразеологічних монографіях

Ма Гофань у своїй роботі «Ідіоми» вважає, що «ідіоми – це стійкі словосполучення з історичними та національними характеристиками. Китайські ідіоми здебільшого складаються з окремих складів, основна форма – чотирислівна».

У роботі «Вивчення китайської фразеологічної одиниць», вчений Ши Ши вважає, що «кожне стійке словосполучення або фраза, які використовувалися протягом тривалого часу та мають закріплене конструктивне оформлення та компонентний склад зі специфічним значенням, і служать у реченні як слова, які називають ідіомами» (史式, 1979)

Лінгвісти Яо Пенцзи і Ні Баоюань вказали в «Дев'яти розділах про фразеологізм», що «фразеологізми – це стійкі словосполучення, широкопоширені у мові народу, які мають повне і цілісне значення, стабільну структуру і лаконічну форму».

3. Визначення ідіом у підручниках сучасної китайської мови

Лінгвістичні підручники та підручники сучасної китайської мови, що використовуються у провідних університетах Китаю, розглядають ідіоми як важливу частину лексики сучасної китайської мови та висувають більш чіткі визначення до фразеологізму.

Тут ми здебільшого розглянемо визначення ідіом із кількох підручників, широко визнаних у лінгвістичних колах.

«Сучасна китайська мова» під редакцією Хуан Борона і Ляо Сюйдуна підсумовував ідіоми таким чином: «ідіоми – це фіксовані фрази з багатими значеннями у стилі книжкової мови, які широко й давно використовуються у суспільстві. Такі, як «破釜沉舟 pò fǔ chén zhōu» «відрізати собі шлях до відступу»; «四面楚歌 sìmiànchǔgē» «опинатися у безвихідному становищі»; «大刀阔斧 dàdāo kuòfǔ» «розрубати гордієв вузол» тощо.

У цій роботі також наводиться інше визначення, яке, на нашу думку, є влучним описом природи фразеологізмів: «Ідіома має характеристики цілісності значення, сталу структуру та елегантного стилю».

«Сучасна китайська мова» під редакцією Сін Фуї і Ван Гошена пред'являє таке визначення: «ідіоми – це фіксовані фрази, що передаються з покоління в покоління і широко вживаються з влучними значеннями та лаконічною формою.» Наприклад, « 高山流水 gāoshānliúshuǐ» «Висока гора, поточна вода», що є фіксованою формою сучасної китайської мови» (Семенас, 2010)

Сін Фуї і Ван Гошен також вважають, що фразеологічна одиниця має три основні характеристики: сталу структуру, цілісність значення і звичність використання.

Ге Пеньї вказав у «Лексикології сучасної китайської мови»: «ідіоми – це стійкі словосполучення з фіксованою структурною формою та повним значенням» (葛本仪,2004)

З погляду структурної форми, особливості типізації конструкції фразеологізмів особливо помітні.

Китайські ідіоми в основному базуються на форматі чотирьох складів, як правило, їх склад та порядок слів не можуть бути змінені за бажанням.

З погляду значення, значення ідіом в основному концентровані та стислі, тому вони відносно повні та абстрактні.

З вищезгаданих трьох відомих вітчизняних підручників, можемо зробити висновок, що визначення фразеологічної одиниці у підручниках більш конкретне та докладне, ніж у словниках, і воно дає глибоке розуміння та характеристики та джерела ідіом.

Ґрунтуючись на вищезгаданому дослідженні, визначення китайських ідіом переважно відповідає наступним умовам: фразеологізм формується та використовується протягом тривалого часу, має лаконічну форму, його структура фіксована і, переважно, має чотирислівну форму; значення мовної одиниці має бути підсумованим та абстрактним (значення літери та глибоке значення).

За наведеним вище визначенням ідіом у «Словнику китайської лінгвістики», їх можна віднести до категорії «готового вираження», що також є більш поширеною концепцією.

Насправді існує багато різних поглядів на питання природи фразеологізмів. Порівняльний аналіз та узагальнення думок, представлених у різних наукових джерелах дає підстави виокремити та взяти за основу наступні п'ять ознак фразеологізмів:

1. Фразеологічна одиниця сприймається як підлегле поняття ходові висловлювання (схожі поняття кліше):

«Вступ до мовознавства» (Юй Мінь, Хуан Чжисянь, 1956 р.) розглядає готові висловлювання, фразеологізми і недомовки як підлеглі поняття, ходові висловлювання.

2. Фразеологічну одиницю розглядають як підлегле поняття готового виразу:

Ознайомившись з науковою літературою, ми виявили, що концепція «Фразеологічна одиниця є підпорядкованим поняттям готового вираження», можна сказати, є основним напрямом у галузі дослідження фразеологізмів. Існує ряд монографій, в яких дотримуються цієї думки, такі як (згідно з тимчасовою послідовністю), «Введення в лінгвістику» (1958 р.), за редакцією Шанхайського університету іноземних мов та Харбінського університету іноземних мов; «Риторична функція готового вираження» (Ван Дечжен, 1958); «Вступ до мовознавства» (Ху Сяоянь, 2006 р.) та «Ідіоматична культура та її дослідні ціннісні принципи» (Фен Шоучжон, 2011 р.).

3. Підкласи концепції «Фразеологічна одиниця є підлегле поняття готового вираження»:

Відповідно до приналежності фразеологізмів до різних підлеглих понять готового висловлювання, їх можна розділити на шість підкласів:

- Фразеологізм належить до письмового готового висловлювання - така концепція представлена у роботі «Дослідження специфіки та формування готового висловлювання» (Лю Вей, 2006).

- Фразеологізм належить до зображального готового виразу - монографія «Фразеологія в китайській мові» (Сун Вэйчжан, 1989).
- Фразеологічна одиниця належить до компонентного готового вираження, наукова праця «Народні мови» підтримує такий погляд (Ма Сюелян, Лі Яоцзун, 1994).
- Ідіома – це один підклас стародавньої загальнонародної китайської мови - «Китайська лексикологія 20 століття» (Чжоу Цзянь, 2007).
- Фразеологічна одиниця належить до універсального готового вираження - така концепція представлена в роботі «Теорія мови» (Пен Цзежун, Лі Баоцзя, 2009).
- Фразеологізм – це тип стійкого словосполучення, робота «Питання до маркування готового вираження у основі мовного матеріалу» такої думки дотримуються (Лю Міньтао, Хоу Мінь, 2004).

4. Фразеологічну одиницю розглядають як підлегле поняття стійкого слова чи словосполучення: Вчені Фу Хуайцин та Чжан Бінь представили цю концепцію. Обидва мовознавці не використовували поняття «готовий вираз», а безпосередньо класифікували фразеологізми як стійкі слова чи словосполучення.

У нашому дослідженні ми погоджуємося з авторитетними думками у галузі фразеологічного дослідження, і виходимо з визначення про те, що «Фразеологічна одиниця розглядається як підпорядковане поняття готового вираження».

Докладніше ознайомимося з готовим виразом.

Готові висловлювання, також відомі як повсякденні вирази, це вживані та стійкі готові словосполучення або речення, що складаються зі слів або семантем, є мовною одиницею більше ніж слово, але також мають характеристики слів.

Готовий вираз є фразою чи реченням, але він відрізняється від фраз чи речень у загальному сенсі. Завдяки довготривалому використанню, структури готових висловів переважно типізовані, і не можна поміняти його склад за власним бажанням.

Готовий вираз містить у собі фразеологічні одиниці, широковживані висловлювання, прислів'я, недомовки і вирази, всі вони різні.

Широковживані вирази - це короткі та фіксовані фрази з похідним значенням, які широко і вживають у розмовній мові протягом тривалого часу.

Ходове вираження в китайській мові зазвичай складається з трьох слів, і в основному зустрічається у структурі дієслівно-об'єктної, такі як «穿小鞋, 戴高帽 chuān xiǎoxié, dài gāomào» «ходити у вузькому взутті та високій шапці»; а також може вживатися в структурі з підрядним зв'язком компонентів, таких як «替罪羊 tìzuìyáng» «цап-відбувайло». Прислів'я – це загальнодоступні, глибокі та стійкі пропозиції, які люди поширюють у усній формі.

Прислів'я, як правило, це чітке узагальнення життєвого досвіду, часто розкривають об'єктивні істини і мають багате виховне значення. Наприклад: «有钱能使鬼推磨 yǒuqián néng shǐ guǐ tuīmò» «гроші змусять навіть чорта працювати»

Недомовки – особлива форма ідіом, що складається з двох частин.

Перша частина таких мовних одиниць містить порівняння чи метафору; друга частина дає пояснення першої частини та є важливою частиною вираження значення. Дві частини поєднані між собою тире. У повсякденному вжитку друга частина прислів’я часто опускається, і носії мови можуть здогадатися про його значення. Такі ідіоми китайської мови називають «недомовками», «грайливими словами». Наприклад «瞎子吃汤圆 – 心中有数 xiā zi chī tāng yuán - xīnzhōng yǒushù» «сліпі люди їдять пельмені – душа міру знає».

У своїх працях в галузі фразеології мовознавці розглядають прислів’я як складову фразеології мови, проте думки вчених розходяться у трактуванні взаємозв'язку між ідіомами та прислів'ями.

Усі досліджувані праці з фразеології містять тезу про однакову прагматичну функцію прислів’їв та фразеологізмів: вони можуть реалізувати сильний ефект вираження за рахунок свого удосконаленого формату.

Пропри це, вчені виділяють також ряд відмінностей у вживанні цих двох мовних одиниць: (1) ідіоми характеризується більш книжковим, а прислів'я більш усним виразом; (2) ідіоми використовуються як слова, а прислів'я часто формують окремі речення; (3) ідіоми часто представлені фразами з чотирьох ієрогліфів, а прислів'я часто є реченнями; (4) ідіоми часто представляють загальні поняття, а прислів'я здебільшого виражають судження та міркування.

Зв'язок між ідіомами та ходовими виразами:

Три різниці між ідіомами та ходовими виразами загальновизнані серед учених:

- ідіоми зазвичай складаються з чотирьох ієрогліфів, а ходові вирази в основному складаються з трьох ієрогліфів;
- фразеологізми, як правило, не можуть змінити значення, не можуть бути розібрані, але ходові вирази можна розділити;
- ідіоми характеризується більш книжковим стилем, а ходові вирази більш усними, і серед них місцеві мови складають більшу частину.

Зв'язок між фразеологізмами та недомовками:

Відміності між ідіомами та недомовками часто полягають у наступному:

1. недомовка, як правило, складається з двох частин, і з'єднується тире. Наприклад, «和尚打伞—无法无天 héshang dǎsǎn- wú fǎ wú tiān» «чернець укриється під парасолькою – повне беззаконня» ;

2. Фразеологізми вживаються переважно у книжному стилі, а недомовки – в усному мовленні.

Співвідношення між ідіомами та висловами:

Висловлювання представлені переважно реченнями. Більшість висловів немає нічого спільного з ідіомами, але бувають фразеологізми, які містять елементи висловлювань.

Приклад: вислів – «人生天地之间, 若 rénshēng tiāndì zhī jiān, ruò» «白驹之过隙 báijū zhī guò xì», «忽然而已 hūrán éryǐ» «Наші життя у світі швидко минають, як лоша перестрибує через вузьку щілину» ; фразеологізм – «白驹过隙» «лоша перестрибує через вузьку щілину».

Деякі з них спочатку з'явилися як вислови, але пізніше вони були класифіковані як ідіоми. Деякі китайські ідіоми трансформувалися у вислови, додали нові едементи, набули нових відтінків значення, наприклад: «满招损, 谦受益 mǎn zhāo sǔn, qiān shòu yì» «гордість завдає шкоди, скромність пожинає свої плоди».

Щодо стилістично аспекту вживання цих мовних одиниць, вчені вважають, що «фразеологізми є більш книжковим, і з елегантним, урочистим та ввічливим мовним стилем. Вони переважно взяті з давньої літератури, а деякі з них є узагальненнями історичних подій чи оповідань, у них сильні історичність та культурність».

Щодо змісту, ідіоми часто описують або відображають речі, форми та поведінку, і вказують на складні концепції, об'єктивні явища та стан людей чи речей.

Аналіз формату фразеологізмів свідчить про те, що структура з чотирьох слів є найпоширенішою формою китайських фразеологізмів та найбільш фіксованою серед готових виразів.

Синтаксична роль, фразеологізмів у реченні залежить від їх значення – фразеологізм розглядається як одна мовна одиниця, може виконувати функцію різних членів речення.

Не можна оминути увагою і колорит та емоційне навантаження, яку несуть фразеологізми: вони можуть бути позитивно забарвленими, негативно забарвленими та нейтральними.

1.3 Класифікація китайських ідіом

Щодо класифікації китайських ідіом, це питання досі залишається спірним. У 1940-х роках пан Фан Шенхуй класифікував фразеологізми і виділив 21 вид у своїй роботі «Ідіоми та використання ідіом», а саме:

1) Приказки, такі як, «不是冤家不聚头 bù shì yuānjiā bù jùtóu» – «ворогам і коханцям судилося зустрітися»;

2) Прислів'я, такі як, «羊肉不曾吃，空惹–身膻 yángròu bùcéng chī kōng rě shēn shān» – «Не з'їв баранину, а натомість викликав сильний запах у всьому тілу»;

3) Жаргон, наприклад, «水中捞月 shuǐ zhōng lāo yuè» – «виловлювати з води відбиток місяця»;

4) Стародавня китайська мова, наприклад, «牝鸡司晨 pìnjīsīchén» - «курка замість півня сповіщає світанок» (обр. в знач.: дружина управляє чоловіком і його справою);

5) Примовки, наприклад, «机儿不快梭儿快 jī ér bùkuài suōr kuài» – «Стійкі люди не рухаються швидко, а недоброзичливці – швидко»;

6) Недоліки, такі як, «哑巴吃黄连 yǎba chī huánglián» - «німий їсть тирлич, (а гіркота залишає в душі)»;

7) Слова народної мудрості, такі як, «利令智昏 lì lìng zhì hūn» – «втратити голову від жадібності»;

8) Натяки, наприклад, «黄绢幼妇 huángjuànyòufù» - «чудовий, чудовий, дивовижний» ;

9) Місцеві мови, такі як, «不当家花拉 bù dāng jiā huā lā» – «смертний гріх»;

10) Готові висловлювання, такі як, «就事论事 jiùshì lùn shì» – «міркувати про справу, зупиняючись лише на фактах»;

11) Вислови, такі як, «满招损,谦受益 mǎn zhāosǔn, qiān shòu yì» – «гордість завдає шкоди, скромність пожинає свої плоди»;

12) Іншомовні запозичення, такі як, «五体投地 wǔtǐ tóudì» – «падати ниць»;

13) Алюзії, такі як «塞翁失马 sài wēng shī mǎ» – «немає зла без добра»;

14) Скорочені пропозиції від історичних особистостей, наприклад, «出类拔萃 chūlèi bácuì» - «бути на голову вище за інших»;

15) Процитована пропозиція від історичних знаменитостей, наприклад, «不入虎穴，焉得虎子 bù rù hǔ xué, yān dé hǔzǐ» – «не забравшись у логовище тигра, не зловиш тигреня»;

16) Подвоєна форма, такі як, «如此如此 rúcǐ rúcǐ» - «так і так»;

17) Метафори, такі як, «班门弄斧 bānmén nòngfǔ» – «наважитися показати своє скромне мистецтво перед знавцем»;

18) Переносне значення, такі як, «玉石俱焚 yùshí jùfén» – «знищення яшми та каменю вогнем»;

19) Розширене значення, такі, як, «司空见惯 sīkōng jiàn guàn» – «суцільно і поруч»;

20) Розділити словосполучення, і вводити слово у них, наприклад, «七零八落 qī líng bā luò» – «безладний»;

21) Пропозиція має особливий стиль, який не може бути витлумачений буквально, наприклад, «之乎者也 zhīhūzhěyě» - «людина, яка любить займатися буквоїдством».

Класифікація, представлена паном Фан Шенхуй – може вважатися унікальною. Однак, розглядати ідіоми як набір прислів'їв, недомовок, готових виразів та складних слів не правильно. Цій класифікації не вистачає чіткого основного критерію і вона неминуче неправильна і безладна. Наприклад, вид «метафора» був розділений з погляду стилістики, але він дав розуміння лише «метафора» для узагальнення, що підміняло всебічність однобічністю, тому що з

погляду стилістики включено в ідіоми не лише метафоричні образи, але й ще більше десятка стилістичних прийомів, таких як гіпербола, метонімія, паралелізм, повтор тощо.

Ми вважаємо, що різні критерії дають підстави застосовувати різні методи класифікації. Далі наводимо чотири методи класифікації за різними критеріями:

Класифікація фразеологізмів за граматичною структурою

Аналіз структури ідіом є важливим засобом для повного розуміння значення ідіом та правильного розуміння використання ідіом. Розділені за граматичною структурою, ідіоми в основному бувають наступних типів:

1. Паралельний зв'язок елементів:

(а) дієслівно-об'єктний з дієслівно-об'єктним «引经据典 yǐnjīng jùdiǎn» «цитувати канони і ґрунтуватися на класиках» ;

(б) 4 іменників «东南西北 dōngnán xīběi» «схід, південь, захід і північ» (зр. у знач.: країни світу) ;

(в) 2 залежних «阳春白雪 yáng chūn bái xuě» «початок весни та білий сніг» (зр. у знач.: література тільки для обраних);

(г) дієслово з обставиною + дієслово з обставиною. «深入浅出 shēnrù qiǎnchū» «проникати в глибину, але виходити на мілководді» (зр. в знач.: просто викладати важкодоступні думки; простота викладу при багатстві думок).

Фразеологізми у структурі паралельного зв'язку займають велику частку. Цей формат всебічно використовує позитивні чинники мови, помітно відбиває характерні риси китайської мови, грамотно та акуратно організований.

2. Епітет з основним словом. Наприклад: «弄璋之喜 nòngzhāng zhī xǐ» - «радість з нагоди народження сина»; «中流砥柱 zhōngliú-dǐzhù» - «як скеля на стремені».

3. Дієслово з означенням. Наприклад: «横扫千军 héngsǎo qiānjūn» «одним махом змісти тисячну армію ворога» (зр. в знач.: ворожі полчища); « 颠倒是非 diān dǎo shì fēi» «перекручувати істину; перевертати речі догори ногами».

4. Підмет з присудком. Наприклад: «万念俱灰 wànniàn jùhuī» «абсолютно впасти духом»; «水乳交融 shuǐrǔjiāoróng» «вода, з'єднана з молоком» (обр. про зв'язки в знач.: Міцний, нерозривний).

5. Вислів з додатком. Наприклад: «弃暗投明 qì'àn tóumíng» «залишити темряву і перейти до світла»; «杀人越货 shārényuèhuò» «вбивати і грабувати».

6. Вираз зі «зв'язкою» - словом, що виступає у ролі додатка і служить, як особлива граматична одиниця в китайській мові) і присудком. Наприклад: «引狼入室 yǐn láng rù shì» «пустити вовка в кошару»; «纵虎归山 zònghǔ guīshān» «випустити звіра на волю».

Класифікація за джерелом

1. З байок та оповідань. Байки набувають характеру філософського та художнього, з живою мовою та гумором. Через коротке узагальнення пізніших поколінь вони розвинулися в ідіоми. У китайській мові існує велика кількість таких ідіом, наприклад, «刻舟求剑 kè zhōu qiú jiàn» «Шукати в річці меч по зарубці, зробленій на човні під час його падіння в річку» (зр. у знач.: несприйнятливий до змін обставин.); «邯郸学步 hándān xuébù» У старих китайських книгах можна зустріти таку метафору: у всій Піднебесній славилася ханьданська хода. «Навчатись ходи в Хайдані»(Про людину, яка, намагаючись наслідувати ходу жителів Ханьданя, розучилася ходити взагалі і приповзла додому навкарачки).

2. З міфів та легенд. Існує низка фразеологізмів витягнутих з стародавніх міфів і легенд, наприклад, «嫦娥奔月 cháng'é bēnyuè» «Чань Е відлітає на місяць» (на ім'я міфічної феї Чань Е, яка викрала і випила еліксир безсмертя і бігла на

місяць); «精卫填海 jīngwèi tiánhǎi» «Цзінвей носить каміння у дзьобі, щоб завалити ними Східне море» (зр. в знач.: безперестанно боротися, незважаючи ні на що).

3. Переказ історичних подій. Такі ідіоми походять з китайських класичних книг з історії, і кожна з них тісно пов'язана з історичною подією, наприклад, «破釜沉舟 pò fǔ chén zhōu» виявляти себе, якщо він не переможе; «卧薪尝胆 wò xīn cháng dǎn» «лежати на хмизові і пробувати на смак жовч» (зр. в знач.: готувати себе до поневірянь) і так далі.

4. Джерелом є поезія. Багаті класичні твори Китаю є одним із важливих джерел для вилучення ідіоматичних матеріалів, деякі фразеологізми – оригінальні слова древніх віршів, інші – скорочення одного або двох речень, наприклад, «夙兴夜寐 sùxīngyèmèi» «рано вставати і пізно лягати» (зр. в знач. : не шкодуючи сил працювати) – з твору «Книги пісень»; «怀瑾握瑜 huái jǐnwòyú» «володіти дорогоцінним камінням і тримати в руках перли» (обр. в знач.: мати виняткові моральні якості) - з «Чжоуї»; «诲人不倦 huìrén bùjuàn» «вчити інших невтомно» взяті з «Лун'юй».

Серед китайської класичної поезії, прози, роману, драми та інших літературних творів, фразеологізми, взяті з романів, посідають значну частку. «Словник джерел китайських ідіом» (Яньбянь, 1996) подає понад 800 джерел китайських ідіом з романів «Тріоцарство», «Сон у червоному корпусі», «Річкові заплави», «Квіти сливи в золотій вазі», «Подорож» та інші десять класичних романів.

5. Фразеологізми, що походять із народних усних переказів. Існує багато фразеологізмів, які є колективним надбанням і кристалізацією мудрості мас. Відповідно до характеристик ідіом, народ використовує коротку фразу для вираження складнішого значення, потім дедалі більше людей використовує такі короткі фрази, що стають ідіомами. Деякі з таких ідіом походять від стародавніх прислів'їв і народних приспівок – їх і сьогодні можна знайти у старовинних

рукописах. Наприклад, «唇亡齿寒 chúnwáng chǐhán» «[якщо] губи загинуть, [то й] зуби замерзнуть» (обр. у знач.: бути нерозривно пов'язаними, залежати один від одного, розділяти одну й ту саму долю); «投鼠忌器 tóushǔ jìqì» «кинути б каменем в мишей, та як би посуд не перебити».

Але джерело походження більшості ідіом, таких як: «狼吞虎咽 lángtūn hǔyàn» «жадібно накинутися на їжу»; «半斤八两 bànjīn bāliǎng» «два чоботи пара» невідомі.

6. Запозичення з іноземних джерел. Пропозиції та алюзії у стародавніх буддійських сутрах та творах перекладені із західних регіонів, також були перетворені на ідіоми відповідно до структурних характеристик китайської мови після довготривалого використання.

Більшість запозичених ідіом походять з буддійських сутр, 28 таких як, «昙花一现 tánhuā yīxiàn» «який з'явився на мить»; «五体投地 wǔtǐ tóudì» «класти земні поклони» (обр. в знач.: благоговіти перед ким-небудь, ставитися з глибокою шаною, відчувати найбільше захоплення) (朱瑞玟, 2006)

«天方夜谭 tiānfāng yètán» «арабська казка, справжній жарт» походить з арабських народних казок. «火中取栗 huǒzhōngqǔlì» «тягати каштани з вогню» походить від французьких притч. «象牙之塔 xiàng yá zhī tǎ» «вежа зі слонової кістки» походить від слів французького літературно-штучного критика Sainte-Beuve, який критикував поета Вініол художньої школи пасивного романтизму.

Класифікація за риторичними особливостями

Хоча ідіома коротка за формою, її риторичні засоби вираження дуже багаті.

Порівняння є найчастіше використовуваним риторичним методом у формуванні ідіом. Деякі лінгвісти навіть приймають присутність порівняння як ознаку, щоб розрізняти ідіоми. Порівняння поділяються на такі типи:

1) Порівняння: «势如破竹 shì rú pò zhú» – «подібно до того, як розколюють бамбук» (обр. у знач.: з надзвичайною легкістю, майже легко рухатися вперед, долати перешкоди); «归心似箭 guīxīnsìjiàn» - «жага повернутися додому подібна до стріли» .

2) Метафора: «唇枪舌剑 chúnqiāngshéjiàn» «губи – списи, а мова – меч» (зр. у знач.: запекла суперечка, гаряча полеміка); «人为刀俎，我为鱼肉 rén wéi dāo zǔ, wǒ wéi yú ròu» «люди – ніж і кухонна дошка, ми – риба і м'ясо» (обр. в знач.: бути безвинною жертвою, виявлятися жертвою чужого лиходійства).

3) Метонімія: «风驰电掣 fēngchí diànchè» – «вихором мчати і блискавично хапати» (обр. у знач.: стрімкий, блискавичний); «沧海桑田 cānghǎi sāngtián» «де було синє море, там нині тутові гаї» (зр. в знач.: Великі зміни; життєві бурі, мінливості долі).

4) Алегорія: байки часто використовуються для тлумачення правди, для досягнення просвітницької мети чи сатири, наприклад; «守株待 兔 shǒuzhū dàitù» «сторожити пень в очікуванні зайця» (За притчею про хлібороба, який взяв зайця, що випадково розбився про пень, і з тих пір стеріг цей пень в очікуванні наступного зайця і закинув своє поле; зр. в знач.: чекати того щоб щастя саме привалило», в українській мові також є такий вислів: «сидіти біля моря і чекати погоди»).

2. Перифраз.

Перифрази в ідіомах поділяються на такі форми:

1) Широке поняття замінилося конкретним. Наприклад: «眼高手低 yǎngāo shǒudī» «очі високо, та руки низько» (обр. в знач.: вміти лише критикувати; ставити іншим великі завдання, а самому пасувати перед труднощами); «鸡鸣狗盗 jīmíng

gǒudào» «[як] півень співає [і як] собака краде» (зр. у знач.: спритний трюк, тонке шахрайство).

2) Заміна цілого на часткове. Наприклад: «残山剩水 cánshānshèngshuǐ» «залишки державної території» (літер.: гір і річок); «手无寸铁 shǒu wú cùn tiě» «ні вершка залізі в руках» (обр. в знач.: беззбройний, беззахисний).

3) Суб'єкт змінився його головною характерною рисою, такі як, «披坚执锐 pījiānzhíruì» «носити кольчугу і тримати меч» (зр. у знач.: бути військовою, займатися військовою справою; бути у всеозброєнні); «绿肥红瘦 lǜféi hóngshòu» «листя [ще] зелені, [а] квіти [вже] в'януть» (обр. про заході весни, про молодість, що йде)

4) Певний зміст змінився власним ім'ям, наприклад, «可操左券 kěcāo zuǒquàn» «володіти першим екземпляром (лівою смугою) договору» (перен. у знач.: мати гарантію в чомусь, бути у виграшному положенні, мати повну впевненість).

3. Перебільшення (гіпербола).

Яскрава виразність ідіоми проявляється у перебільшенні. Існує два основних типи перебільшення:

1) Власне перебільшення. Наприклад: «泪如泉涌 lèi rú quán yǒng» «сльози ринули в три струмки»; «度日如年 dùrì rú nián» «стягувати день як рік».

2) Зменшення. Наприклад: «弱不禁风 ruò bù jīn fēng» «такий слабкий, що з вітерця з ніг валиться» (зр. в знач.: слабкий, кволий); «鼠肚鸡肠 shǔdùjīcháng» «щур утроба і курячі кишки» (зр. про людину в знач.: вузький, обмежений, нікчемний).

4. Наслідування

Для зміцнення образності мови часто включають кольори, звуки і стани об'єктів, щоб представити їх вишуканими. Цей риторичний метод називають наслідуванням. Наслідування можна поділити на такі типи:

1) Звуконаслідування: «嗷嗷待泡 áoáo dāi pào» «плакати (щебетати), просячи нагодувати» 嗷嗷 – це звук крику птахів, 唯唯诺诺(беззаперечно слухатися), «唯诺 wěinuò» означає «так, так» у стародавній китайській мові.

2) Мімікрія: «姗姗来迟 shānshān lái chí» «планувати повільно і прийти із запізненням» ; «跃跃欲试 yuèyuè yù shì» «пориватися випробувати щось».

3) Наслідування стану: «摇摇欲坠 yáoyáo yù zhuì» «ледве тримається»; «蒸蒸日上 zhēngzhēng rìshàng» «бурхливо розвиватися». Крім того, існують різні форми наслідування, такі як колір, смак і т.ін.

5. Фазовий контраст.

Зіставити дві протилежні або схожі речі або значення разом, щоб вони могли контрастувати один з одним і доповнювати один одного, наприклад: «口蜜腹剑 kǒumì fùjiàn» «На язиці мед, на серці лід»; «前倨后恭 qiánjùhòugōng» «спочатку зарозумілий і потім поважний».

6. Паралелізм

Наприклад: «轻重缓急 qīngzhòng huǎnjí» «важливе і другорядне, термінове і менш термінове» (обр. в знач.: ступінь важливості та терміновості); «生杀予夺 shēngshāyǔduó» «стратити, милувати, шанувати і забирати» (обр. в знач.: мати право розпоряджатися чиєюсь долею).

7. Антитеза

Приклади, дані під структурою «паралельного зв'язку», згаданої вище, та методом «фазового розмаїття» належать категорії антитези. Деякі фразеологізми складаються з типових подвійних речень, таких як: «流水不腐户枢不蠹 liúshuǐ bùfǔ hùshū bùdù» «проточна вода не загниє, дверні шарніри не можуть бути пошкоджені черв'яком» (обр. про корисність руху для здоров'я); «明修栈道 , 暗渡陈仓 míng xiū

zhàndào, àn dù chéncāng» «очевидною дією дезорієнтувати супротивника, а потай запровадити зовсім інші дії, щоб досягти своєї мети».

Класифікуються за складом

(1) Фразеологізми складаються з чотирьох ієрогліфів. Такі ідіоми є типовими фразеологізмами. «Словник китайських ідіом» (шанхайське лексикографічне видавництво, 1987) зібрав 17934 словникових статей, з яких 17140 були фразеологізми, що складаються з чотирьох ієрогліфів, що становить приблизно 95,57% від загального числа.

Фразеологізми, що складаються із чотирьох ієрогліфів, мали абсолютну перевагу вже в період перед династією Цинь – понад 2000 років тому.

Причина, через яку ідіоми вибирають чотирислівну форму як основний формат, безпосередньо пов'язана з характеристиками китайської фонетичної структури та традицією китайської літературної мови. Формат фразеологізмів зазнав впливу збірки стародавніх китайських віршів – «Книга пісень», де всі вірші чотирислівні. Вони короткі та ясні, легкі для запам'ятовування, але мають високу літературну цінність і високий статус у суспільстві. Завдяки широкому поширенню «Книги пісень» формат чотирислівних ідіом став стандартом.

Слід зауважити, що не всі чотирислівні словосполучення є ідіомами.

(2) Нечотирислівні фразеологізми. У «Словнику китайських ідіом» фразеологізми, що не складаються з чотирьох ієрогліфів, займають лише 4,43%, що дуже мало. Наприклад, трислівні ідіоми: «破天荒 pòtiānhuāng» «вперше в історії»; п'ятислівні ідіоми: «桃李满天下 táolǐ mǎn tiānxià» «повсюди і скрізь працюють учні та вихованці»; шестислівні фразеологізми: «百闻不如一见 bǎiwén bùrú yījiàn» «краще один раз побачити, ніж сто разів почути», «雷雷不及掩耳 léiléi bùjí yǎněr» «не встигнути затиснути вуха при раптовому ударі грому» (зр. в знач.: бути застигнутим зненацька); семислівні ідіоми: «初生牛犊不畏虎 chūshēng niúdú bùwèi

hǔ» «новонароджена теличка тигра не боїться»; восьмислівні ідіоми: «百尺竿头, 更进一步 bǎichǐ gāntóu, gèngjìn yībù» «робити ще крок вперед з досягнутої вершини» (Тань Аошуан, 2002)

Серед цих чотирьох методів класифікації, методи, що класифікують фразеологізми за їх граматичною структурою та джерелом є широко визнаними в наукових колах і в нашому дослідженні ми взяли за основу цю класифікацію.

Однак, варто розглядати ідіоми як самостійну лінгвістичну одиницю – тим ми можемо сконцентрувати свою увагу на граматичних, риторичних, семантичних джерелах і композиційній структурі, що вони містять.

Висновки до першого розділу

Таким чином, в першому розділі нашої кваліфікаційної роботи ми з'ясували визначення вербалізації концепту в сучасній лінгвістиці (концепт закріплений у певній національній культурі й вербалізований різними засобами в залежності від комунікативної ситуації, а саме: готовими лексемами, фразеосполуками зі складу лексико-фразеологічної системи мови, вільними словосполученнями; структурними та позиціонними схемами речень, які несуть типові пропозиції; текстами та сукупностями текстів), а також дали визначення поняттю «фразеологізм», прийнятому в китайській мові. З точки зору стилістичного аспекту, фразеологізми є більш книжковими, з елегантним, урочистим та ввічливим мовним стилем. Вони переважно взяті з давньої літератури, а деякі з них є узагальненнями історичних подій чи оповідань, мають історичну основу та культурність. За змістом часто описують або відображають речі, форми та поведінку, і вказують на складні концепції, об'єктивні явища та стан людей чи речей, як правило, складаються з чотирьох слів Фразеологізм може виконувати функцію різних членів речення, а з точки зору емоційного забарвлення фразеологізми можуть бути позитивно забарвленими, негативно забарвленими та нейтральними).

Також ми порівняли класифікації китайських ідіом в працях науковців та дійшли висновку, що серед чотирьох методів класифікації, методи, що класифікуються відповідно до різних граматичних структур та джерел, були широко визнані в наукових колах, і в нашій роботі взяли за основу класифікацію за цими стандартами.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ РОДИНА

2.1 Прагматичний та лінгвокогнітивний методи дослідження концепту РОДИНА

2.1.1 Аналіз моделі організації родини у Китаї

Як зазначалося у вступі, конфуціанство є основою організації китайської родини. Тут чітко визначені ролі чоловіка і дружини, батька і дитини, старшого брата і молодшого брата. Основою щасливої родини є стосунки, у яких чоловік/батько домінує над дружиною, жаліє її у відповідь на слухняність і любов, а також здійснюватиме управління родиною та захищатиме своїх дітей у обмін на повагу та слухняність.

Конфуціанські догми на сьогодні не є такими суворими, як було раніше. Тим не менш, діти все ще повинні слухатися батьків і поважати старших. Синівська повага до віку завжди була одним з головних принципів у сімейних стосунках. Наприклад, у більшості регіонів Китаю молодші члени родини радяться зі старшими щодо важливих рішень. Крім того, очікується, що діти будуть піклуватися про своїх літніх батьків. Відправляти батьків похилого віку в інтернат для літніх людей вважається ганебним.

У Китаї також вважається, що сім'ї мають колективну ідентичність і репутацію. Це часто називають обличчям сім'ї, коли ганебний вчинок окремої особи впливатиме на репутацію усіх членів родини.

Хоча шлюб і родина завжди були основою китайського суспільства, їх значення та практика змінювалися з часом. З моменту прийняття конфуціанства як офіційної ідеології під час династії Хань (206 р. до н. е. – 220 р. н. е.) конфуціанські принципи визначили фундаментальні основи шлюбу і родини. Однак у двадцятому столітті масова критика конфуціанства та запозичення західних ідей моногамії та рівності трансформували — але не повністю знищили — інститути шлюбу та сім'ї, успадковані від пізньої імперської доби.

Історично шлюб і сім’я в Китаї формувалися трьома різними ідеологіями: 1) конфуціанством протягом більшої частини його історії до початку двадцятого століття, 2) дискурсом, пов’язаним з рухом Четвертого травня на початку двадцятого століття, і 3) комунізмом після 1949 р. Те, що лежало в центрі кожної ідеології — відповідно, клану, особи та держави — визначало природу шлюбу та структуру сім’ї в період, протягом якого ця ідеологія була панівною.

В основі конфуціанського дискурсу родини лежить ідея синівської шанобливості, яка вимагала від молодших членів сім'ї абсолютної покори старшим. Широко розповсюджені трактати про синівську шанобливість, спрямовані на прищеплення населенню конфуціанських моральних цінностей, прославляли екстремальні акти самопожертви, такі як людина, яка планує поховати власного сина, щоб забезпечити їжу для своєї матері чи невістки. яка годувала грудьми свою хвору свекруху. (Tran, 2008). Навіть після смерті батьків слід було шанувати дотримуючись народної практики шанування предків. Синівська шанобливість була як юридичним, так і моральним обов’язком, про що свідчить пізній імперський закон, який карав дорослих синів за те, що вони не виконували свого обов’язку утримувати старих батьків. За одним із законів пізньої Імперії (1368–1911), суд звільнив від покарання батька, який убив свою зухвалу дитину. (Scroope & Evason, 2017) .

Домінуванна принципу патрилінії зміцнював владу батька, чоловіка у родині. У більшості випадків головою сім’ї був найстарший член чоловічої статі. Його повний і виключний контроль над усіма сімейними активами давав йому право розподіляти сімейні ресурси так, як він вважав за потрібне, а прищеплення конфуціанських цінностей у кожному поколінні мало на меті забезпечити добровільну поступливість молодшого покоління. У Китаї неоднакове ставлення до синів і дочок відображено у прислів’ях «син продовжує рід», «мати дочку це те саме, що зрошувати чуже поле».

У конфуціанському моральному дискурсі діти мали синівську шанобливість до своїх батьків, а дружини були зобов’язані слухатися своїх чоловіків, як наказували два з п’яти конфуціанських стосунків. Разом із монополією патріарха

на сімейні ресурси, моральний авторитет конфуціанства давав патріарху фактично повний контроль над життям усіх членів його родини.

Звичай і закон поєднувалися, щоб зміцнити та захистити владу патріарха різними способами.

Повага до старших. У Китаї старших членів родини треба було поважати і беззаперечно виконувати їх вказівки. У китайській культурі старійшини вважаються джерелом мудрості та духовності, і їх поважають до такої міри, що сумнів у їхній владі вважається образливим.

У традиційних китайських будинках для померлих старійшин роблять вівтарі, щоб вшанувати їх і пам'ятати про них. Навіть після відходу зі світу вони повинні бути керівними силами духу.

Діти. Діти не мали влади і всі життєво важливі рішення завжди приймалися за них. Молодь повинна була виконувати рішення, які прийняти старші члени сім'ї. Впродовж дитинства діти виховувалися у суворій покорі, їх готували до відповідальності за родину, повага до старших і обов'язок перед ними завжди були пріоритетними завданнями у вихованні.

Не можна оминути увагою і роль середнього покоління (батьки або дорослі працездатного віку) у великій сім'ї : вони були годувальниками і від їх успіху та працездатності, завзятості та наполегливості залежав добробут всієї родини. У той час як старші завжди керували з міркувань поваги, наступне покоління одружувалося і народжувало дітей якомога молодшими, а потім працювало якомога старанніше, щоб забезпечити своїх батьків і дітей.

Як свідчать аналіз історичних і соціологічних джерел, конфуціанство ставило інтереси клану — в особі голови родини — понад усіх його членів. Століттями закон і звичай поєднувалися, щоб зміцнити владу старійшини родини, захистити патрілінійні інтереси та заохотити патрілокальне проживання, що, у свою чергу, зміцнювало конфуціанську модель сім'ї. Однак у двадцятому столітті ця структура зазнала жорсткої критики.

Початок двадцятого століття відкрив для Китаю нову еру. Революція 1911 року повалила династію Цін і призвела до створення Китайської Республіки (1912–

1949). У культурній сфері рух Четвертого травня (1915–1925), який також називають рухом нової культури, ознайомив інтелектуалів, студентів і більшу частину письменної громадськості із західними концепціями рівності, свободи, індивідуалізму та моногамії. У світлі цих нових запозичених ідеалів конфуціанські принципи, які в минулому рекламувалися як основа китайської сім'ї, тепер зображуються як джерело відсталості та слабкості Китаю. Громадські дискусії щодо сімейної реформи майже повсюдно відкинули конфуціанську модель, прийнявши натомість ідеал «малої сім'ї», що складається з дружини, чоловіка та їхніх дітей (*Scroope & Evason, 2017*)

Ідеал «малої сім'ї» виник як альтернатива, якщо не заміна, розширеної сім'ї. Із зростанням популярності моделі нуклеарної родини, особливо серед молодшого покоління, яке мало від неї найбільшу вигоду, ідея родини зосереджувалася більше на підтримці подружньої гармонії, ніж на забезпеченні спадкоємності батьківської лінії. Тепер кожен член родини мав дбати про інтереси подружжя, а не клану, а шлюб - в ідеалі - стає особтстою справою двох осіб, а не сімейним питанням, яке має вирішуватися виключно батьками. Принцип рівності кинув виклик конфуціанській догмі ієрархії, де дорослі члени родини розпоряджалися долями молоді, чоловіки мали повну владу над жінками. Подібним чином принцип моногамії зробив морально невиправданими та юридично переслідуваними звичаї, такі як комбіноване правонаступництво та конкубінат, які в минулому були раціоналізовані та захищені з точки зору виконання патрілінійних зобов'язань (Tran, 2008).

Під керівництвом Мао Цзедуна Комуністична Партія Китаю здійснила низку заходів, які політизували шлюб і родину. Коли комунізм замінив конфуціанство як панівну ідеологію, а партія-держава замінила патріарха як джерело влади, шлюб і родина стали пов'язуватися з імперативами партійної політики, а не зі спадкоємністю батьківської лінії (Tran, 2008).

Звичайно, конфуціанські цінності, які формували шлюб і сім'ю протягом майже двох тисячоліть, продовжують впливати на сучасну модель родини у Китаї. Нинішній гендерний дисбаланс серед молоді та практика жіночого дітовбивства в

сільській місцевості свідчать про стійкість конфуціанського мислення. Забезпечення допомоги по старості батькам похилого віку все ще вважається важливим синівським обов'язком. Але правовий, політичний і культурний напад на конфуціанство протягом минулого століття приглушив його вплив. Для сучасного покоління метою шлюбу є досягнення подружнього щастя, а не виконання батьківських обов'язків чи досягнення державних пріоритетів; і головне завдання родини зосереджується перш за все на вихованні дітей, а не на утриманні батьків.

Незважаючи на те, що часи та погляди змінюються, деякі положення та погляди на організацію моделі сім'ї настільки глибоко вкоренилися в культурі, що їх майже неможливо повністю стерти. Якщо на Заході незалежність заохочується на ранньому етапі життя дитини, то в Китаї культивують взаємозалежність і заохочують колективне буття взаємодопомогу.

2.2.2 Кореляція основних методів дослідження концептів у сучасній лінгвістиці

У сучасній лінгвістиці в когнітивному і прагматичному підходах спостерігається тенденція до поєднання багатьох аспектів дослідження цих двох методів. З когнітивно-прагматичного боку аналізуються різні типи дискурсу, зокрема концепти, паремії, неологізми та оказіональна лексика.

Співвідношення між когнітивною парадигмою та прагматичною парадигмою наукового знання досліджували вітчизняні та зарубіжні дослідники (Шпербер, Вілсон, Ньютс, та ін.). Огляд та аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових досліджень виявив, що сьогодні в лінгвістиці переважно застосовують три методи, які поєднують в собі знання когнітивного та прагматичного аспектів.

Перший підхід розглядає прагматику як частину когнітивної теорії (спочатку когнітивні аспекти, а потім - прагматичні). Так, Д. Шперебер та Д. Вілсон заперечують існування самостійного модуля під назвою прагматика і розглядають її як частину когнітивної парадигми. Вони розглядають прагматику як частину загальних когнітивних принципів, що беруть участь в інтерпретації висловлювань.

Їхні погляди багато в чому схожі з поглядами А. Кашера. Кашер вважає, що головне завдання прагматики -простежити, як прагматичні теорії співвідносяться із загальнопсихологічними уявленнями про природу людської свідомості. (Dirven, Verspoor, 2004, c.567).

Прагматика поєднує принципи когнітивних процесів та інтерпретації висловлювань і мовленнєвих актів. При цьому прагматичні чинники, зумовлені контекстуальними умовами, стратегіями і тактиками, визначають можливий вплив висловлювань, які є невід'ємною частиною когнітивних процесів, що відбуваються у свідомості людини. Включення прагматичних модулів (аспектів) у систему когнітивної обробки та переробки інформації призвело до виникнення ментальної прагматики, подальшого розвитку когнітивної алгебри в рамках функціоналізму та появи когнітивної прагматики - радикально нового підходу до мови, який вивчає ментальні та лінгвістичні основи комунікації (Моргун, 2013).

У другому підході когнітивна теорія є частиною прагматики (прагматичний аспект є первинним, а когнітивний -вторинним). Прагматика розглядається як галузь науки, що вивчає взаємопов'язані когнітивні, соціальні та культурні аспекти мови та комунікації.

Прагматика відповідає на такі питання «Як?»: "Як правильно користуватися мовою: що таке використання мови?", "Як володіння мовою впливає на особистість або чого людина досягає, використовуючи мову? (Моргун, 2013).

Прагматика розглядається як ключ до розуміння життя, поведінки, пізнання та комунікативних процесів загалом (Моргун, 2013). Такий погляд на прагматику підкреслює її нерозривний зв'язок з когнітивними процесами через конструювання, інтерпретацію та передачу досвіду і знань. Згідно з цим підходом, прагматика вивчає зв'язок між мовою, мовними формами та використанням мови в дії і включає когнітивні процеси, що відбуваються в соціальному світі з усім розмаїттям використання мови, мовних і культурних реалій, систем цінностей і менталітетів.

Третій підхід до взаємозв'язку між прагматичними та когнітивними аспектами полягає в їх конвергенції. Конвергенція когнітивних і прагматичних методів випливає з інтерпретаційної концепції, запропонованої Чарльзом Пірсом

(Моргун, 2013). Модель комунікації знака представлена трьома елементами: знак, об'єкт та інтерпретатор. Інтерпретатор функціонує як концепт або поняття, що уможливлює розрізнення когнітивних і прагматичних значень (Моргун, 2013). Більше того, саме поняття інтерпретатора має різні інтерпретації в лінгвістиці:

-Еквівалент символу провідника в іншій системі символів;

-Представник класу однотипних об'єктів;

-Емоційні конотації;

-Відповідні комунікативні контексти, загальноприйняті практики та правила вживання;

-Ментальні образи, думки та концепції, поняття у свідомості перекладача;

-Лінгвістичний або прагматичний контекст (Моргун, 2013).

Така гетерогенна природа явища інтерпретації сприяє зближенню когнітивного та прагматичного аспектів.

Дж. Ньютс (2003) стверджує, що когнітивний і прагматичний аспекти мови не є ні протилежними, ні взаємодоповнюючими. Вони взаємопов'язані і утворюють єдине ціле: "Когнітивний і прагматичний аспекти мови-це не просто окремі речі, вони відображають два аспекти одного явища і тому повинні бути не тільки взаємопов'язаними, а й взаємозалежними" (с. 3). Ця теорія є основою, з якої виникла когнітивно- прагматична теорія мови.

Прагматичний вимір аналізує вибір співрозмовником певних мовних одиниць та їхній вплив на співрозмовника при використанні в певному контексті (Моргун, 2013). Іншими словами, прагматика як наукова дисципліна зосереджена на вивченні трьох взаємопов'язаних дій мовця під час комунікації (вибір, використання лексичних одиниць і вплив на співрозмовника), які зазвичай відбуваються одночасно. Когнітивні структури відображають результати когнітивної діяльності людини.

Таким чином, усі три методи акцентують увагу на тісному взаємозв'язку між когнітивними та прагматичними чинниками. Прагматичні фактори, такі як ситуація, об'єкт мовленнєвої комунікації, простір, час та характеристики автора і комунікатора, мають значний і вирішальний вплив на когнітивні процеси, які

відбуваються у свідомості учасників комунікації в момент висловлювання і сприйняття мовлення. У процесі мовлення люди кодують свої думки. Їх висловлювання обумовлені комунікативними намірами, і таким чином думки набувають публічної форми.

Отже, мова відображає процес вербалізації образів у людській свідомості. Сприймаючи мовленнєві коди, слухач декодує закодовані мовні символи і витягує з них зміст, закладений у зовнішній формі мовних одиниць даної мови. У процесі сприйняття мови люди асоціюють сказане не лише з об'єктивною реальністю, але й з власними суб'єктивними знаннями та особистим досвідом. Ці знання зберігають інформацію, якої бракує в пам'яті та свідомості, а також слугують для розуміння прагматичного смислу- історичного, культурного, соціального досвіду та людського знання в цілому (Моргун, 2013).

З точки зору поєднання когнітивного та прагматичного аспектів, три описані вище методи не суперечать один одному. Взяті разом, вони підтверджують взаємозв'язок і взаємовплив когнітивного та прагматичного аспектів і забезпечують теоретичну основу когнітивно-раціональної парадигми. Соціокультурні контексти та акти вживання взаємопов'язані: вони взаємодіють, пояснюючи загальний феномен розуміння та продукування мови.

У нашому дослідженні концепт РОДИНА розглядається з точки зору як когнітивних, так і прагматичних аспектів. З одного боку, ми зосередили увагу на побудові ментальної моделі світу за допомогою концепту, вербалізованого в тексті. З іншого боку, в центрі уваги перебувала комунікативна спрямованість тексту, тобто механізми мовного впливу та маніпулювання (конкретні стратегії і тактики), які гарантують ефективність і успішність комунікативних намірів автора.

2.2. Методологія дослідження концептів у сучасній лінгвістиці

І.О. Голубовська визначає концепт як «квант знання, що переживається». Її школа лінгвістичної концептології розробила методологію аналізу структури концептів. Згідно з цієї методологією, концепт є багатовимірним утворенням, що

складається з трьох елементів: поняттєвого, образного та ціннісного. Образні елементи поділяються на образно-перцептивні, які відокремлені від описового контексту, та образно-метафоричні,які сприймаються через когнітивні метафори. Ціннісний елемент є найважливішим елементом у структурі концепту, оскільки кожна культура в кінцевому підсумку базується на цінностях (Голубовська, 2016, с.71-95).

І.О. Голубовська виокремлює такі дослідницькі процедури при аналізі лінгвокультурних концептів: семантико-етимологічний аналіз слів, що репрезентують концепт, семантичний аналіз метафоричного та конотативного значення слів, що втілюють концепт, інтерпретаційний семантичний аналіз контексту, в якому вживається слово або вираз, що репрезентує або виражає концепт; інтерпретаційний культурологічний аналіз асоціацій, пов'язаних з певними концептами; інтерпретаційний аналіз ціннісно-знакових словосполучень (прислів'їв, ідіом, цитат); аналіз коротких фрагментів, написаних інформантами, та асоціативних відповідей на лінгвістичну специфікацію концептів (Голубовська, 2016, с.71-95).

Методологія концептуальних досліджень ґрунтується на послідовному розкритті шести ознак концептуальної структури. Це: мотиваційні властивості слів, що репрезентують концепт; образні властивості, що виявляються через сполучуваність слів, які репрезентують концепт; понятійні властивості концепту, що виявляються в словнику на основі аналізу його словникового значення та синонімів; оцінні властивості концепту; функціонально-символічні властивості концепту. Шостим етапом аналізу концептуальної структури є дослідження сценаріїв, що входять до концептуальної структури, які, є історично змінними. Сутність концепту майбутнього становлять мотивуючі ознаки, які лягають в основу висунення кандидатури. Паралельно з цим розвиваються характеристики та оцінки абстрактних понять.Образні символи є першим етапом переосмислення внутрішньої форми мови.Мова зберігає як нові, так і старі знання; ці знання можуть бути не зафіксовані в словниках, але присутні в мові і відображають звичайні, несвідомі уявлення про людей та їхнє існування. Символічні знаки з'являються у

вигляді метафор, алегорій та культурних символів, які можна простежити до втрачених або існуючих міфів.

А. Вежбицька виділяє кілька етапів концептуального дослідження: аналіз мотиваційних властивостей, тобто внутрішніх форм слів, що репрезентують концепти; дослідження концептуальної метафори та метонімії; дослідження оцінних властивостей концептів; визначення понятійних властивостей концептів шляхом визначення словникового значення та синонімічного ряду слів, що репрезентують концепти; дослідження символічних властивостей (Вежбицька, 1985).У роботах А. Вежбицької особлива увага приділяється аналізу сполучуваності лексики, що репрезентує концепт, причому пріоритет надається вивченню художніх текстів.

Дж. Кетфорд та інші науковці пропонують тришарову модель концепту. "Ядром концепту є базовий чуттєвий образ, який виступає як кодуючий образ універсального предметного коду. Цей образ належить до екзистенційного шару свідомості і, за деякими спостереженнями, має функціональний або суб'єктивний характер (своєрідний динамічний образний або суб'єктивний образ), заснований на біодинамічній і сенсорній тканині свідомості. Базовий образ оточений особливо чуттєвим когнітивним шаром, який відображає чуттєво сприйнятні властивості та характеристики об'єкта. Цей шар, разом з базовим, належить до онтологічного шару свідомості.

Також до структури концепту входить абстрактний шар, який відображає певні етапи осмислення буття і пов'язаний з рефлексивним шаром свідомості.

Третя, інтерпретаційна, сфера концепту включає оцінку змісту концепту, інтерпретацію окремих когнітивних ознак і формування рекомендацій для суспільної свідомості щодо поведінки та розуміння дійсності, що випливають зі змісту концепту.

Одним із найактуальніших завдань сучасної когнітивної лінгвістики Л. Борін вважає розробку поетапної методики лінгвокогнітивного аналізу; ключовим, на думку вчених, є розробка поетапної методики лінгвокогнітивного аналізу. За Л. Боріним, цей аналіз передбачає розуміння семи ключових слів, виявлення структур

ключових слів, психолінгвістичні експерименти, аналіз лексичної сполучуваності та синонімії ключових слів, побудова лексико- фонологічних, деривaційних та лексико-граматичних полів ключових слів, аналіз парафраз, що об'єктивують концепти, аналіз художніх та публіцистичних текстів, аналіз розмовного мовлення. Дослідники підкреслюють, що поєднання різних методів і прийомів дослідження збільшує кількість виявлених ознак концепту та підвищує точність результатів.

Таким чином, методи аналізу концептів, запропоновані різними авторами, мають певну схожість у ставленні до етимологічних та семантичних досліджень.

2.3. Дослідження структури концепту РОДИНА

Вибір методології дослідження концепту залежить від кількох факторів. По-перше, він залежить від того, в якому ключі вивчається концепт (логічному, лінгвокультурологічному, філософському, лінгвокогнітивному, психологічному чи інтегративному). Структурно-змістовий тип концепту також впливає на вибір методу дослідження. Як основа мовної реалізації концепту, мовний матеріал, обраний дослідником для аналізу, впливає не лише на вибір конкретної методики, але й на застосовність процедури на тому чи іншому етапі цієї методики.

Концепт РОДИНА є культурним концептом, і його природу не можна ігнорувати, хоча дослідження проводяться з урахуванням його лінгвістичних і когнітивних аспектів. Тому поєднання методик лінгвокогнітивного та лінгвокультурологічного підходів до вивчення концепту є виправданим у нашому дослідженні.

Компонентний аналіз значень слів дозволяє моделювати значеннєві парадигми багатозначних і семантично різних слів. Це пов'язано з тим, що більшість концептів відносяться до декількох лексичних одиниць. Компоненти цих лексичних одиниць пов'язані спільним семантичним компонентом: ядро → ближня периферія → дальня периферія → крайня периферія.

Асоціативно-смислове поле концепту РОДИНА ключових слів включає семантично споріднену та конотативно співвіднесену лексику. Ядро такого поля

складають ключові слова, лексичні одиниці, що мають спільну кореневу морфему з ключовими словами, та лексичні одиниці, синонімічно пов'язані з ключовими словами. Так, мовні одиниці РОДИНА, «рід», «рідня», «сім’я» складають ядро асоціативно-смислового поля.

Висновки до розділу 2.

Одним з найпопулярніших методів вивчення взаємодії мови і мислення є семантико-когнітивний метод (термін Боріна)

Вчені з'ясували, що мовні символи створені для обміну інформацією і є найбільш загальними і необхідними поняттями. За цієї теорією, можна вважати, що для того, щоб частково зрозуміти концептуальний простір суб'єкта або певної соціальної спільноти, необхідно застосувати знання семантики мовних символів певного народу в певний історичний період. Цей базовий принцип методології когнітивної лінгвістики передбачає, що найуживаніші мовні одиниці та їхні конотації в певний період відображають найважливіші для даного народу в певний період мовні одиниці- концепти, які є складовими частинами єдиної концептуальної системи. Тобто, чим рідше мовна одиниця вживається в певний історичний період і чим менше ціннісних конотацій та конотативного простору вона має, тим далі вона буде від ядра концептуального поля та поза інтересом людей (Борін, 2018, с.60-61).

У сучасній лінгвістиці прагматичний підхід є частиною когнітивного підходу, а когнітивний підхід включає прагматичні дослідження. Третій підхід - це поєднання прагматичного та когнітивного підходів: всі три підходи підкреслюють тісний взаємозв'язок між когнітивними та прагматичними аспектами дослідження мовних одиниць.

Крім того, когнітивна лінгвістика сьогодні пропонує два основні методи когнітивного аналізу мови. Гіпотеза логічного методу «від значення до мови» полягає в тому, що дослідження починається з вибору концепту і відбираються всі можливі засоби для його реалізації. Другий метод - семантико-когнітивний, «від мови до значення». Це означає, що дослідження починається з виділення ключових

слів або словосполучень, аналіз яких розкриває структуру названого концепту, об'єктивованого цими мовними засобами.

Згідно з теорією І.О. Голубовської (2017), визначення поняття в цьому випадку передбачає кілька специфічних дослідницьких процедур, спрямованих на інтерпретацію значення його назви та найближчої дефініції:

1. дефініційний аналіз - виокремлюються семантичні ознаки: категоріальний статус, тематичне визначення, характеристика, зовнішня оцінка, внутрішня оцінка, модальність;

2. контекстуальний аналіз, спрямований на виявлення релятивно пов'язаних семантичних ознак;

3. етимологічний аналіз;

4. пареміологічний аналіз;

5. опитування, коментування (с.16).

І.О. Голубовська висуває ідею проте, що для концептуальної методології дослідження характерний акцент на ціннісних елементах, що простежуються у дефініційному аналізі. Загальна процедура концептуального дослідження Л. Боріна і методологія дослідження І.О. Голубовської (2017) схожі в тому, що в них використовуються як суто лінгвістичні, так і експериментальні методи дослідження.

РОЗДІЛ 3. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ РОДИНА У КИТАЙСЬКОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

3.1. Концепт РОДИНА у китайських фразеологізмах

Концепт РОДИНА має визначальне значення у будь-якій мові. Скажімо, для українців РОДИНА - це сімейне вогнище, продовження роду, місце сили і затишку. Тому зовсім не дивно, що в українській мові сам термін РОДИНА і родинні поняття так часто згадуються в приказках, прислів'ях, фразеологізмах, народних казках тощо. Тобто, концепт РОДИНА для українців має надзвичайно важливе значення.

В китайській культурі з цим поняттям пов'язано дуже багато чинників – це і релігійний аспект, і традиційні сімейні цінності, і державний лад і багато інших аспектів повсякденного життя.

Питання сім'ї, стосунків та сімейних цінностей останнім часом привертає значну увагу дослідників через її особливу значущість в аспекті міжкультурної комунікації (Бобро, 2014), проте матеріал у них розглядається в основному в синтагматичному плані. У своєму дослідженні ми намагалися дослідити фразеологізми з урахуванням їх парадигматичного аспекту: з погляду бінарних опозицій «дружина – чоловік», «батьки – діти» та їх окремих різновидів.

У «Словнику китайської літературної мови» (2004 р.) «Сім'я – це 1. Заснована на шлюбі чи кревному спорідненості одиниця суспільства, куди входять батьки, діти та інші родичі, що живуть разом; 2. житло, будинок, місце, де мешкає сім'я; 3. люди чи людина, які займаються певним видом діяльності; 4. людина, який володіє якимось знанням, чи займається певним типом науки. 5. Різні напрями у науці та мистецтві. 6. Скромне звернення до старшого родича у присутності інших людей. 7. Домашній (але не «дикий»). 8. Рахівні слова. 9. Прізвище».

У «Словнику китайської мови» (2002 р.) Сім'я – це 1. Заснована на шлюбі, кровній чи усиновленій спорідненості одиниця суспільства. 2. Звернення до

подружжя у стародавньому Китаї. 3. Скромне звернення до старшого родича у присутності інших людей. 4. В армії чи установі – місце, де працює людина. 5. Домашні тварини. 5. Людина, яка має якісь знання або займається якоюсь наукою. 6. Різні напрями в науці та мистецтві. 7. Житло, будинок, місце, де мешкає сім'я. 8. Клан чиновника у стародавньому Китаї. 9. Людина. 10. Рахівні слова. 11. Самойменування. 12. Прізвище.

У «Словнику української мови» (1977, с. 593) подається таке визначення слова РОДИНА:

1. Група людей, що складається з чоловіка, жінки, дітей та інших близьких родичів, які живуть разом; родина. 2.Група людей, народів, націй, згуртованих дружбою, спільною діяльністю, спільними інтересами. 3. розм. Родич або родичка кого-небудь. Група тварин, птахів, що складається з самця, однієї або кількох самиць та малят. 4. Група, що складається з декількох родів тварин або рослин, схожих будовою і близьких між собою за походженням. 5. Рідна сторона; батьківщина. 6. Рід, покоління кого-небудь.

Таким чином, ми можемо виділити загальні значення, притаманні як українській, так і китайській мові. В обох мовах РОДИНА позначає групу близьких родичів (чоловік, дружина, батьки, діти тощо), які живуть разом. Але в той же час у китайській мові значення сім'ї набагато ширше, аніж в українській мові. У китайській мові «家 jiā» «сім'я» виступає у ролі звернення висловлення поваги до старшого, наприклад, «**你老人家** nǐ lǎorénjiā» «Ви, ваша милість», в українській же немає такого поняття. Крім того, слово «сім'я» також може використовуватися як рахівне слово для утворення словосполучень, наприклад «一家人 yījiā rén» «вся родина, однодумці», «**两家**饭店 liǎng jiā fàndiàn» «два ресторани».

Також відмінними рисами «家 jiā» у китайської мовної картини світу є те, що «家 jiā» зазвичай перебуває у кінці слів на формування іменників висловів, як «艺

术家 yìshùjiā» «художник», «数学家 shùxuéjiā» «математик», «科学家 kēxuéjiā» «вчений» і т.д.

В українській культурі є прислів'я про сім'ю: *де лад, щастя дорогу не забуває; у дружній родині та в холод тепло; щасливу родину горе не бере; сімейна згода найдорожча; вся сім'я разом, і душа дома*. Як свідчать наведені вище фразеологізми, у мисленні українського народу сімейна згода призводить до успіху, і члени сім'ї за наявності згоди у ній почуватимуться щасливими і затребуваними. У китайській мові ця концепція сім'ї відображена схожим чином. Наприклад, « 家和万事兴 jiā hé wànshì xīng» «гармонія у ній допомагає у всіх починаннях». Народи обох країн надають великого значення сім'ї і прагнуть сімейної гармонії, яка робить сім'ю джерелом сили для всіх і тому стосується кожного члена родини. А незгода в сім'ї призводить до горя та нещастя, наприклад: У недружній родині добра не буває; У сім'ї розлад, так і дому не радий; не буде добра, коли в сім'ї ворожнеча. У Китаї люди не лише надають великого значення сімейній гармонії, вони вірять, що сімейна гармонія може бути еквівалентна золоту, але також приділяють велику увагу своїй власній родині, навіть якщо їхній будинок дуже старий, він є найкращим у їхніх серцях. Наприклад, «金窝银窝不如自己的草窝 jīnwō yínwō bùrú zìjǐ de cǎowō» «Кожен птах любить своє гніздо».

Концепт РОДИНА дуже важливий для будь-якого народу, тому що сім'я має вплив на кожного члена сім'ї, залишаючи незабутній слід, і відносини між членами сім'ї також є важливою частиною концепції сім'ї.

У таких прислів'ях, як: Чоловік - голова, а жінка - шия; без чоловіка -що без голови, а без дружини - що без розуму, ми можемо бачити, що чоловіки та дружини виконують різні ролі вдома. Чоловік грає провідну роль як головна особа, яка приймає рішення, а дружина може приносити тепло в сім'ю і також відігравати важливу роль. Чоловік та дружина зазвичай працюють разом, щоб зміцнювати родину.

Терміни спорідненості зі шлюбу в китайській мові представлені наступними прислів'ями та приказками: «男人无妻家无主，女人无夫家无梁 nánrén wú qī jiā wú zhǔ, nǚrén wú fū jiā wú liáng» «*Чоловік без дружини, як будинок без господаря; Жінка без чоловіка, як будинок без балок*». Ці ідіоми використовуються в значенні, що домашній затишок не може бути створений лише чоловіком або жінкою окремо. «秧好一年谷，妻贤一幸福 yāng hǎo yī nián gǔ, qī xián yī xìngfú» «*Хороший урожай збереш – рік будеш їсти, добродійну (талановиту) дружину знайдеш – будеш щасливий все життя*».

Вплив батьків на дітей у сімейному житті величезний. В українській мовній картині світу велике значення надається вихованню моральних почуттів та особистісних навичок. Слова і вчинки батьків та методи виховання відіграють життєво важливу роль у вихованні моральності дітей, тому що діти завжди наслідують поведінку своїх батьків або роблять те, що думають їхні батьки. Це виражено в прислів'ях, наприклад: не втомишся дітей рожаючи, а втомишся на місце сажаючи; не вчив, коли впоперек лави лягав, а на всю витягнувся, то не навчишся

Батьки завжди люблять своїх дітей і піклуються про їх розвиток та здоров'я, тож природно, що діти повинні поважати та любити своїх батьків. Багато китайських прислів'їв відображають роль батьків у розвитку своїх дітей. У китайській культурі вважається, що вихованням хлопчиків більше займається батько, а розвиток дівчинки зазвичай залежить від тих порад, які дає мама. Українське прислів'я який батько, такий і син та його еквівалент в китайській мові чітко визначає важливість ролі батьків у справі виховання дітей.

Конфуціанство має вплив на всі сторони життя китайського суспільства з давніх-давен. Його ідеї знайшли своє відображення і в критеріях функціонування сім'ї. Сім'я вважається його стрижнем, а інтереси окремої людини сприймаються насамперед через потреби сім'ї, в якій вона живе. У лексемі «сім'я» «家 jia» представлені різні аспекти семантики цього поняття, вони закріплені у свідомості

китайців. Сім'я це і будинок «回家 huijia» - йти додому, і майно «家大业大 jiadayeda» - сімейне майно, і оплот, надійний і міцний «在家千日好, 出门半日难 Zai jia qian ri hao chu men ban ri nan» - Добре і тисячу днів у своїй сім'ї, важко половину дня поза сім'єю, і зона комфорту «梁园虽好, 不是久恋之家 Liang yuan sui hao, bu shi jiu lian zhi jia» – Немає нічого миліше за свій будинок, навіть якщо це сад імператора Ляосяо.

Члени китайської сім'ї зазвичай об'єднані якоюсь ідеєю, пов'язаною з трудовою чи господарською діяльністю, втілення якої має бути на благо всіх її членів, а для цього в сім'ї необхідні мир, порядок та взаєморозуміння:

«家和万事兴 jiā hé wànshì xīng» - Гармонія в сім'ї допомагає у всіх починаннях (Якщо вдома все добре, то і поза домом теж все добре).

Сімейні та родинні зв'язки сприймаються китайцями за аналогією з поняттям «плоті та крові», тобто у нерозривному зв'язку з біологічною спорідненістю:

«骨肉相连 gǔròu xiānglián» – Сполучені разом, як кістка та м'ясо (Знаходиться у найближчому кревному спорідненості).

Благополуччя та процвітання сім'ї безпосередньо пов'язане із взаємовідносинами між подружжям. Особливо підкреслюється вірність дружини своєму чоловікові, готовність служити йому вірою і правдою, займатися спільною творчою працею:

«糟糠之妻 zāokāngzhīqī»- Дружина, що ділить з чоловіком всі негаразди (Піде за чоловіком у вогонь і воду. Таку дружину не можна кинути);

«双宿双飞 shuāngsù shuāngfēi» – Обидва лежать і літають (Про глибоку прихильність та сімейну єдність);

«夫唱妇随 fūchàngfùsuí» – Чоловік співає, і дружина теж підхоплює (Дружина завжди підтримує свого чоловіка). Образ вірної та відданої дружини невіддільний

від образу люблячої та дбайливої матері, готової піти на все заради виховання та щастя своїх дітей:

«舐犊情深 shìdúqíngshēn» – Така ж ласкава, як корова, що облизує свого теля (Про матір, яка шалено любить своїх дітей).

Уявлення про таку маму відображені в чен'юй в образі матері давньокитайського філософа Мен-цзи (372 до н.е. – 289 до н.е.), яка дуже дбала про його виховання. Одним із найвідоміших і найпопулярніших ідіоматичних виразів, що відносяться до матері Мен-цзи, є наступний чен'юй:

«孟母三迁 mèngmǔ sānqiān» – Мати Мен-цзи тричі переселяється подалі від цвинтаря та ринку, ближче до школи (Дбати про виховання своїх дітей).

З образом матері Мен-цзи пов'язані й такі два чен'юй:

«买肉啖子 mǎi ròu dàn zi»– Купити м'ясо, щоб годувати сина (Треба не лише звертати велику увагу на вплив об'єктивного середовища на дітей, а й навчати їх словом та ділом);

«孟母断机 mèng mǔ duàn jī» - Зруйнувати ткацький верстат з метою вчити сина (Не можна кинути навчання на півдорозі) та ін.)

Самовідання любов матері до сина і турбота про нього приносить плоди не тільки у гарячій синівській любові у відповідь ,а й у вигляді підвищення її авторитету в суспільстві:

« 母 以 子 贵 mǔ yǐ zǐ guì»– Положення матері стає поважним завдяки підвищенню авторитету сина.

Роль батька у вихованні дітей, і перш за все сина, також представлена в чен'юй, хоча й не такою мірою, як роль матері. Найчастіше виховання сина сприймається батьком як виховання дракона – одного з найпоширеніших зооморфних образів у китайській фразеології. Від земного символу образ дракона еволюціонував до символів водного та небесного божества, носія безмежної влади та сили. Тому цілком закономірно, що його образ використовується і для того, щоб відзначити «видатні здібності або талант будь-кого»（周志锋 ,2006）:

«望子成龙 wàng zǐ chéng lóng» – Очікувати, що твій син стане драконом (Покладати великі надії на свою дитину, вірити в її здібності та таланти).

Слід зазначити, що в давній китайській філософії дракон є символом чоловічого початку в природі, тому в іменах, які дають китайським хлопчикам, ієрогліф «龙 long» «дракон» зустрічається найчастіше.

Любов батьків до своїх дітей, турбота про їх виховання та благополуччя повертається до них у вигляді почуттів у відповідь, не менш глибоких і сильних:

«母难之日 mǔ nàn zhī rì»– День страждаючої матері (День народження. Запрошення на день народження).

Етимологічний підтекст цього ченьюй полягає в тому, що, коли матері народжували, вони зазнавали родових мук, тому день свого народження діти називають саме таким чином, щоб подякувати матерям за страждання і муки при появі їх на світ.

«寸草春晖 cùn cǎo chūn huī»– Як крихітна порошинка та весняні промені. Порошинка не може відплатити за щедрість весняних променів (Про обов'язок перед своїми батьками. Про вічну подяку їм).

«乌鸟反泡 wū niǎo fǎn pào»– Ворона вивергає проковтнуте, щоб нагодувати (Дбати про старих батьків; відплатити подякою за батьківські турботи).

Особливе місце серед чен'юй займають ідіоми, що відображають культ сина в сім'ї. В його основі лежить поняття синівської шанобливості - сяо (孝 - xiào), яка розуміється як основа всіх чеснот. У широко відомому трактаті династії Юань «24 приклади синівської шанобливості» (二十四孝–èrshísìxiào:), описуються видатні прояви Сяо на прикладах від імператора Шуня до династії Сун. Згідно з цим трактатом, діти, і перш за все сини, повинні любити і шанувати своїх батьків, незалежно від того, чи приймають ті це кохання чи ні, добре чи погано до них ставляться. У своїй повсякденній поведінці вони повинні проявляти почуття, які

вони відчувають до батьків. Загалом, згідно з Конфуцієм, синівська шанобливість традиційно розуміється в Китаї як одна з основ процвітання держави (辞源 , 1979):

«恣蚊饱血 zì wén bǎo xuè»– Годувати собою комарів (Терпіти будь-які поневіряння заради спокою та комфорту своїх батьків);

«扇枕温席 shān zhěn wēn xí» - Махати віялом біля ліжка, на якому спить батько (влітку) і зігрівати своїм тілом його ковдру (взимку) (Про безмежне синівське кохання);

«行佣供母 xíng yōng gōng mǔ» – Працювати чорноробом для матері (Допомагати матері у всьому) та ін.

Примітно, що поняття кровної спорідненості іноді може виступати на другий план: об'єктом синівської шанобливості може бути так і вітчим, і мачуха, якщо вони взяли на себе зобов'язання піклуватися про своїх прийомних дітей. Класичним прикладом цього є наступний чен'юй:

«王祥卧冰 wáng xiáng wò bīng»– Ван Сян лежить на льоду (Про ідеальну синівську любов до своїх батьків).

До речі, цей ченюй має еквівалентний варіант:

«卧冰求鲤 wò bīng qiú lǐ»– Лежачи на льоду, ловити коропа. (Ідеал синівської любові до батьків; з оповідання про те, як якийсь Ван Сян розтопив тілом лід, щоб зловити рибу для хворої матері)

Проте, поняття синівської шанобливості треба трактувати буквально, тобто виключно по лінії «син – батько». Любов онука до свого діда також певною мірою включена в цю сімейно-ціннісну парадигму. Любов до дідуся для нього не менш значуща, ніж любов до свого батька та батьків загалом. Наприклад, коли він, будучи на навчанні, дізнався про його хворобу, то першим було бажання все покинути і терміново повернутися додому, щоб відвідати хворого дідуся та піклуватися про нього.

Однак серед фразеологізмів, що відображають традиційну систему цінностей, що історично склалася в китайській сім'ї, дуже мало чен’юй про дочку.

Носії китайської мови і, відповідно, китайської ментальності при опитуванні зазвичай згадують лише один, який якщо і використовується по відношенню до хлопчика, то з дещо іронічним відтінком:

«掌上明珠 zhǎng shàng míng zhū»– Перлина на долоні (Про гарячу дитину, перш за все про дочку).

Такий стан справ, можливо, пов'язаний з тим, що в давнину багато китайських родин жили дуже бідно і народження дочки сприймалося як поява нахлібника. Крім того, з досягненням шлюбного віку дочка йшла до сім'ї чоловіка, тому всякі витрати на неї вважалися зайвими. Погіршила проблему і сучасна демографічна політика в Китаї, яка забороняла до останнього часу мати в сім'ї більше однієї дитини. У зв'язку з цим, якщо в сім'ї з'являлася дівчинка, то батькам доводилося змиритися з думкою про те, що хлопчика-спадкоємця вже не буде. Це сприяло різним рецидивам: селективним абортам, а то й до позбавленню від небажаної дитини після пологів. Якщо ж дівчинка все-таки з'являлася на світ, то нерідко між нею та батьками, і насамперед матір'ю, виникало відчуження, що призводило до різних сімейних негараздів та конфліктів. І хоча сьогодні держава дозволила мати в китайських сім'ях більше однієї дитини, у мовній картині китайського світу, у тому числі й у фразеології, зрозуміло, поки що має місце традиційне уявлення про проблему дівчинки у сім'ї.

Такою є загальна картина сімейних цінностей у системі китайської фразеології на матеріалі чен'юй. Найбільш актуалізованими та поширеними в ній є фразеологізми, які функціонують за векторними лініями «дружина → чоловік», «син → батько», «мати → син», «батьки ↔ діти». Фразеологізми за лінією дочки є найменш затребуваними, що пов'язано з особливостями історичного розвитку китайського суспільства в цілому та сім'ї зокрема.

3.2. Дослідження специфіки вербалізації концепту РОДИНА у китайських чен'юй

Цей підрозділ нашої роботи присвячений вивченню мови ціннісного концепту РОДИНА як гіперконцепту, його особливостей та критеріїв, що формують цей ціннісний концепт. Для вирішення поставлених завдань ми розробили алгоритм аналізу мовного матеріалу, що дало змогу отримати повне уявлення про прагмасемантичні та лінгвокультурологічні параметри функціонування ціннісного концепту РОДИНА в китайській мові. Для цього передбачається провести диференційний аналіз фразеологізмів, на основі китайських тлумачних словників, для ідентифікації набору основних лексико-семантичних варіантів для лексеми РОДИНА, а також визначити параметри лексико-семантичної репрезентації цього концепту.

У результаті цього аналізу передбачається сформулювати перелік основних показників, що визначають гіперконцепт РОДИНА, а також розглянути особливості актуалізації даного ціннісного концепту з точки зору емоційно-оцінних компонентів. На основі мовного аналізу - описати трансформацію основних сімейних цінностей, представлених у контекстуальній репрезентації, зокрема, ціннісного концепту РОДИНА.

Наше дослідження динаміки репрезентації концепту родина засноване на порівнянні традиційного та актуального тлумачення концепту. Традиційний історичний прошарок концепту РОДИНА, сформований у минулому, є базовим шаром концепту. Наше дослідження відштовхується від спостереження стародавньої репрезентації у зв'язку з тим, що цей шар концепту стабільний, на відміну його актуального шару, який зазнає змін. Дослідження конотацій концепту родина у прислів'ях і фразеологізмах актуальне, оскільки вони є традиційним шаром цього концепту.

Важливо тут зазначити той момент, що, як правило, в китайських фразеологізмах переважають позитивні конотації, що поєднує їх власне з українськими.

Розберімо детальніше концепт «мама», що випливає з концепту РОДИНА :

Китайці дуже цінують і поважають материнство. Мати виступає як джерело комфорту, турботи, порятунку, захисту.

Мати у представників китайської культури асоціюється насамперед із емоційним теплом і любов'ю до дітей, тому серце матері, наповнене любов'ю до дитини, не дозволяє їй бути гранично суворою, жорстокою. Цей зміст зберігається у паремічному фонді китайкої та української мов. Понад те, образ люблячої, справедливої нестрогої матері описується однаково: в українській — *Мати високо руку підніме, та не боляче опустить*; у китайському – «母亲打她的儿子 - 知道手头的措施 mǔqīn dǎ tā de érzi - zhīdào shǒutóu de cuòshī» «мама б'є сина - знає міру під рукою». Необхідно зазначити ще те, що деякі китайські прислів'я і приказки, які виявляють негативний бік безмірної материнської любові. Якщо мати балує своїх дітей і діти не шанують свою матір, це оцінюється як порушення моральних норм: «母在子心，子在母无 mǔ zài zi xīn, zi zài mǔ wú» «матері завжди мають своїх дітей в серцях, але не завжди це взаємно»; «儿子不敬娘 — 白疼一场 érzi bùjìng niáng — bái téng yī chǎng» «Син не шанує матері — даремно тремтіла над ним».

Коли ми говоримо про конотації в китайські мові, то не варто забувати і про зовнішні ознаки, які теж так чи інакше впливають на ці конотації.

Китайська мова відносить привабливу зовнішність до значних цінностей. У семантичних моделях використовуються коди позначення кольорів, рослин, певних предметів. Цим досягається високий рівень образності. Наведемо конкретні фразеологічні одиниці: «秀色可餐 xiùsèkěcān» дослівно: «така краса, яку хочуть їсти», тобто жіноча краса; «闭月羞花 bì yuè xiū huā» «писана краса», тобто дівчина така красива, що «місяць ховається, квіти соромляться»; «如花似玉 rú huā sì yù» «краса подібна до квітів і яшми». Китайська фразеологія під час оцінної кваліфікації жіночої зовнішності виділяє певні домінантні області: обличчя, його окремі деталі, стан шкіри, особливості фігури, наприклад: «月眉星眼 yuè méi xīng yan» «писана краса, в жінок брови як місяць, очі як зірки»; «好齿朱唇 hào chi zhū chún» чарівна зовнішність: «зуби білі та губи червоні»; «冰肌玉骨 bīng jī yù gu» «шкіра жінок гладка та біла, як лід та яшма»; «香娇玉嫩 xiāng jiāo yù nèn» «у дівчини ніжна шкіра та теплий аромат», тобто вона красуня; «亭亭玉立 ting tíng yù

lì» «стрункa витончена фігура жінки»; «仙姿玉色 xiān zī yù sè» чарівна зовнішність, тобто «фігура красива як у феї, зовнішність прекрасна як яшма». Крім того, актуалізовані такі зовнішні прояви, як поза, міміка, посмішка, голос та ін., які вказують на специфічно жіночі внутрішні властивості, впливають на сприйняття (доставляють приємні відчуття) та викликають естетичні почуття: у китайській – « 千娇百态 qiān jiāo bai tài» дослівно: «тисячі та сотні видів ніжних поз та міміки», тобто створюється образ витонченої жінки; «嫣然一笑 yān ran yí xiào» «у дівчини гарна та солодка посмішка». У китайських фразеологізмах характер порівняння створює певний зоровий образ, що дозволяє передати такі типово жіночі внутрішні якості, як слабкість, ніжність через зовнішні прояви: «玉润花柔 yù run huā róu» «жінка ніжна і слабка як яшма і квіти»; «柔枝嫩叶 róu zhī nèn yè» ніжна і ласкава дівчина, дослівно: «гнучкі гілки і ніжне листя».

Якщо ми говоримо про негативні конотації, що зустрічаються у описі зовнішності, то тут варто сконцентрувати свою увагу ось на чому: ціла низка китайських фразеологізмів, таких, як «红颜祸水 hong yán huò shui» дослівно: «гарна зовнішність - джерело зла»; «红颜薄命 hong yán bó mìng» дослівно: «гарна зовнішність — тендітна доля», — вказує на почуття небезпеки, що породжується красою. Як образні фразеологізмами, ці лексичні одиниці реалізують у свідомості носіїв культури уявлення про жіночу красу як джерело небезпеки для чоловіків або джерело лиха в долі самих жінок.

Негативні конотації концепту РОДИНА вкрай рідко, але теж присутні в китайській фразеології.

Вони, як правило описуються такими словами: «愤怒的 fènnù de», «老的 lǎo de», «假的 jiǎ de», «醜陋的 chǒulòu de», «掠夺性的 lüèduó xìng de»

Негативні конотації спрямовані на посилення емоційного ефекту від вищесказаного і тим самим спонукають людей прислухатися до китайських ідіом.

3.3 Метафоричне моделювання концепту РОДИНА

Метафорична профілізація - один з найефективніших методів для розуміння суб'єктивних понять. Поняття (особливо абстрактні) мають тенденцію до образного та метонімічного «обростання» у мовній свідомості. Вони мають тенденцію «обростати» у мовній свідомості через метафоричні та метонімічні асоціації. Асоціації дозволяють цій свідомості «бачити», «слухати» і «переживати» і таким чином розуміти концепти (Будник, 2018, с. 113). У цілому техніка профілізації зводиться до прийомів матеріального представлення потенційних можливостей концепту, що опосередковується синтагматикою мовлення, продуктом якої є дискурс з його безкінечною множиною текстів і контекстів, тобто під профілізацією розуміємо «дисперсну техніку творення вербального портрета концепту, що пов'язана з дискурсивною діяльністю людини, яка зумовлює її суб'єктивно-оцінне ставлення до концепту і, відповідно, його специфічне відтворення засобами вторинної номінації як об'єкта рефлексії» (Будник, 2018)

Вводимо і поняття профілювання, яке було запропоноване Р. Ленекером (Langacker , 2000), але згодом набуло дещо іншого тлумачення в працях польських етнолінгвістів , зокрема Є. Бартмінського, який процес створення мовного портрету предмета, як і Р. Ленекер, називає профілюванням, «суб'єктною мовно- поняттєвою операцією, яка полягає у своєрідному формуванні образу предмета через трактування його у визначених аспектах (підкатегоріях, фасетах), таких як походження, якість, вигляд, функції, події, переживання і т. ін., у межах певного типу знання й згідно з вимогами певного погляду» (Попко, 2018)Відмінності концепцій Р. Ленекера та Є. Бартмінського зумовлені тим, що для першого дослідника цей процес полягає в емпіричному одиничному суб'єкті, у якому лише деякі аспекти узвичаїлися, для іншого – профілювання є профілюванням у свідомості суспільній, у тому, що є усталеним (Bartmiński). Тобто у згаданих концепціях розмежовано суспільну, культурну свідомість і свідомість психічну, одиничну.

Отож, згідно наведених тверджень, під профілюванням розуміємо ментальне (когнітивне) осмислення концепту, а щодо терміну «профілізація» (Приходько, 2008), то це мовне озовнішнювання концепту.

Кожне метафоричне слововживання відображає лише індивідуальні уявлення того, хто говорить, але в результаті аналізу великої кількості таких слововживань з'являється можливість виділити *метафоричні моделі* – «свого роду типові схеми, що відображають специфіку національної ментальності на даному етапі розвитку суспільства і соціальні уявлення про концептуальну організацію сфери-джерела і сфери-цілі метафоричної експансії» (Чудінов, 2001, с.55). Метафорична-модель характеризується відкритістю, не маючи жодних меж, і постійно розширюється за допомогою нових компонентів (метафорична-субмоделей).

Різноманіття метафоричних-(суб)моделей, що відображають сучасну китайську дійсність, вимагає їх класифікації. Створювана індивідом картина сімейного світу антропоцентрична: світ будується розумом людини, яка концептуалізує сімейні реалії, обґрунтовуючи їх своїми уявленнями про співвідношення індивіда і світу.

Отже, метафоричне моделювання – це «це процес використання метафор для створення моделей або представлень складних концепцій або ідей.» (Lakoff , 1992).

Згідно з когнітивною лінгвістикою, метафори ґрунтуються не на значеннях слів чи об'єктивно існуючих категоріях,а на концептах, сформованих у свідомості людини. Ці концепти містять уявлення про характеристики людини та навколишнього світу. Складність єдиної класифікації метафор очевидна, оскільки жодна сучасна класифікація метафор насправді не має єдиної об'єктивної основи. Існують два аспекти аналізу метафоричних-(суб)моделей: структурно-семантичний і когнітивний, для кожного з яких характерна своя методика та специфіка аналізу метафоричних -(суб)моделей. В основі більшості існуючих типологій метафор лежить семантичний принцип. Метафора розуміється як спосіб осмислення світу, який використовує раніше здобуте знання, а, отже, отримує можливість інтерпретуватися в когнітивному аспекті.

Сучасна когнітивна лінгвістика розглядає метафору не як мовний вираз, спосіб семантичного словотворення чи особливий тип метафоричного значення, а

як фундаментальний механізм людського мислення. На цьому етапі розвитку мовознавства когнітивна лінгвістика пояснює явище метафоризації з точки зору теорії концептуальної метафори. Автори теорії концептуальної метафори Дж. Лакофф і М. Джонсон визначають концептуальну метафору як перетин знань про одну концептуальну область з іншою концептуальною областю. В основі метафоризації лежить процес взаємодії між структурами знань (фреймами, сценаріями та схемами) двох концептуальних область: області-джерела (*source*) та область-ціль (*target*). Область-джерела -відома з більш конкретного, безпосереднього досвіду, антропоцентрична-через одностороннюю проекцію метафоризації (метафоричне мапування) «постачає» менш явну концептуальну область знаками, так що метафора стає мостом від очевидного до менш очевидного (Lakoff, 2008). Іншими словами, концептуальні метафори є результатом проектування знань і досвіду однієї концептуальної області на іншу концептуальну область. (Lakoff & Johnson, 2003) Таким чином, концептуальна метафора має визначення «спосіб думати про одну сферу через призму іншої» (Ченкі, 2002), переносячи із області-джерела (source) в область-ціль (target) ті когнітивні структури, у термінах яких структурувався досвід, який відноситься до області джерела (Langacker ,2016 с. 29)

При характеристиці метафоричних- (суб)моделей та їх складових використовуємо методику Джорджа Лакоффа, що вимагає характеристики :

1. вихідної понятійної області (ментальної сфери-джерела, сфери-донора, джерела метафоричної експансії), наприклад, 人， 家， 动物群和植物群 тощо;

2. нової понятійної області (ментальної сфери- цілі, денотативної зони, реципієнтної сфери, напряму метафоричної ексанції)- концепту РОДИНА

Важливою умовою розвитку метафоричної-(суб)моделі є те, що вихідна понятійна сфера повинна бути «загальновідома», а тому детально структурована у свідомості носіїв мови, повинна належати до найближчого кола інтересів людини, до найбільш освоєних сторін його дослідно-пізнавальної діяльності; в той час як

нова понятійна область, як правило, потребує категоризації, пояснення, осмислення і концептуалізації (Сальтевська, 2011);

3. типових для даної моделі сценаріїв: наприклад, сценарій життєвого циклу «сім'ї-організму» передбачає його народження «生 shēng», зростання «长 zhǎng», старіння «老化 lǎohuà» та смерть «死亡 sǐwáng»;

4. фреймів, які відносяться до даної моделі, кожен з яких розуміється як фрагмент наявної картини світу і які структурують відповідну понятійну область (концептуальну сферу), на кшталт, метафорична-субмодель « 家 = 动 物 群 jiā =dòngwù qún», що реалізується наступними фреймами: «动物 dòngwù», «动物的身体各部 dòngwù de shēntǐ gèbù», «动物的活动 dòngwù de huódòng», «动物行为 dòngwù xíngwéi», «动物栖息地 dòngwù qīxī dì», «动物生活方式 dòngwù shēnghuó fāngshì». Під фреймом (ментальною «голографією» (Evans, Green , 2006)) розуміємо «мережу, яка складається із вузлів та зв'язків між ними» (Evans, Green ,2006), що утворюють «особливу організацію знання, яка складає необхідну попередню умову нашої здатності до розуміння тісно пов'язаних між собою слів» (Fillmore , 1988, c. 54).

5. типових слотів, які є складовими кожного фрейму, тобто елементи ситуації, які включають якусь частину фрейму, якийсь спектр його конкретизації. Наприклад, у фокусі метафоричної-субмоделі «家= 建筑 jiā = jiànzhú» фрейм «建筑类型» включає такі слоти як «房屋 fángwū», «酒店 jiǔdiàn», «学校 xuéxiào», «囤积地 túnjī de», «宫殿 gōngdiàn» .

6. компонента, який пов'язує первинні та вторинні значення, що охоплюються одиницями даної моделі; іншими словами, з'ясування, що дає підстави для використання відповідних концептів, чому понятійна структура сфери-джерела виявляється доцільною для позначення елементів зовсім іншої сфери.

Процеси метафоризації в когнітивному вимірі концепту *РОДИНА* визначаємо «специфічними операціями над знаннями, що часто призводять до зміни онтологічного статусу знання (невідоме стає відомим, а відоме – абсолютно новим тощо)»(Musolff, 2016). Фактично відбувається «наведення» нової категоризації на дійсність (Steen, 2011), яка забезпечується «запозиченим з теорії представлення знань понятійним апаратом фреймів і сценаріїв» (Steen, 2011), оскільки «фрейм є структурою даних для представлення стереотипної ситуації» (Evans, Green ,2006) і цей опис ситуації, у свою чергу, складається зі слотів. Звертаємося до теорії фреймів при описі процесів метафоризації, тому що це типова мова для представлення знань, яка не розрізняє лінгвістичну і екстралінгвістичну інформацію (Lakoff, 1980). Констатуємо і той факт, що в процесі метафоризації можливі складні процедури обробки знань, такі як заміна вмісту слота, перенесення вмісту з одного слота в інший, введення нового слота у фрейм, елімінація вмісту слота або усього слота в цілому, згортання фрейма до одного або кількох слотів.

Отже, когнітивний підхід до процесів метафоризації концепту РОДИНА має декілька переваг:

1. Висвітлення когнітивних процесів: Когнітивний підхід дозволяє дослідникам розглядати метафори як рефлексію когнітивних процесів і сприймання людьми світу. Він допомагає виявити, які асоціації, уявлення та категорії пов'язані з концептом РОДИНА у мовленні та мисленні людей.

2. Вивчення культурних та індивідуальних варіацій: Когнітивний підхід дозволяє розглядати метафори в контексті культурних та індивідуальних особливостей. Він допомагає розуміти, які метафори і метафоричні структури можуть відрізнятися в різних культурах і спільнотах.

3. Виявлення глибинних структур: Когнітивний аналіз дозволяє розкрити глибинні структури метафор, які лежать в основі сприйняття концепту РОДИНА. Це важливо для розуміння, які основні принципи та уявлення впливають на сприйняття інших людей.

4. Зв'язок із мисленням та мовленням: Когнітивний підхід дозволяє розглядати спільні зв'язки між мисленням та мовленням. Він вказує на те, як мова та метафори відображають когнітивні структури та концепції.

5. Розширення можливостей аналізу: Когнітивний підхід дозволяє використовувати інструменти і методи з когнітивної лінгвістики, когнітивної психології та когнітивної науки для більш глибокого розуміння метафоризації концепту РОДИНА.

Усі ці фактори роблять когнітивний підхід корисним і ефективним для аналізу процесів метафоризації концепту РОДИНА, особливо у всіх його зв’язках із людиною, її розумовими і пізнавальними процесами.

Висновки до третього розділу

Таким чином, в третьому розділі нашої кваліфікаційної роботи ми детально розглянули концепт РОДИНА в китайських фразеологізмах. Можемо дійти висновку, що концепт РОДИНА є важливим складником менталітету людей в Китаї, має національно-культурну специфіку. Детальний аналіз конотаційних особливостей цього концепту свідчить про те, що цей концепт набирає як позитивних, так і негативних особливостей, хоча, найчастіше простежуються саме позитивні.

Специфікою китайської фразеології є неоднозначне трактування слів, таким чином – все залежить від контексту, тому так важливо опиратися на текст. Адже саме по собі слово може мати різко негативне враження, але у контексті воно звучатиме дуже ніжно і особливо. Як скажімо у фразеологізмі: «乌鸟反泡 wū niǎo fǎn pào»– Ворона вивергає проковтнуте, щоб нагодувати (Дбати про старих батьків; відплатити подякою за батьківські турботи).

Важливим аспектом конотаційних особливостей китайської фразеології є також стилістика слів. В нашому дослідженні ми дійшли висновку, що найчастіше в китайських ідіомах використовуються метафори, епітети та порівняння, також дуже важливим аспектом тут виступає емоційно-оцінні слова, які вживаючись у

прямому значенні, вони, проте, експресивно насичені, емоційно забарвлені, містять суб'єктивну оцінку. Такі слова відносяться до афективної лексики і створюють загальний емоційний тон висловлювання, передають чуттєві, суб'єктивно-оціночні відносини того, хто говорить до предмета думки, фактів навколишньої дійсності.

ВИСНОВКИ

Концепт є одним із важливих об'єктів дослідження когнітивної лінгвістики, а концептуалізація та категоризація виступають основними видами класифікаційної діяльності. Перший передбачає об’єднання мінімальних одиниць змісту в досвіді та структури знань, а другий - об’єднання тих чи інших подій у більші класи або категорії на основі схожих характеристик. Специфічні рівні конкретної культури виражаються на рівні культурних концептів, які виступають як колективні значущі психічні сутності, що репрезентують семантичні особливості культурних смислів, які у мові виражені назвою або описуються послідовністю назв.

Концептуальна мотивація концептів надзвичайно багата, а їх виділення як об'єкту дослідження дає змогу зрозуміти природу слова. Фразеологізми виступають як компактні національно-культурні тексти і використовують культурні символи, характерні для різних культур. Розуміння їх культурних значень ґрунтується на конкретних концептах, і тому через усвідомлення природи концепту можна краще зрозуміти культури і традиції народу, особливості їх вираження у конкретній мові.

Поняття РОДИНА є важливою частиною людського менталітету в Китаї. У концептуальній картині світу китайців цей концепт є надзвичайно важливим і знаходить своє відображення у всіх сферах культури, зокрема він вербалізується у фразеологічних одиницях. Аналіз фразеологічних одиниць, що містять концепт РОДИНА дає підстави стверджувати, що поряд з універсальною категоріальною ознакою поняття «сім'я» в китайській культурі чітко прослідковується національно-культурна специфіка, яка може становити труднощі для розуміння європейцями.

Концепт внутрішньо організований за принципом поля - ядро, ближня, далека і крайня периферія. Структура концепту включає чуттєвий образ, інформаційний зміст і поле інтерпретації. Концепт містить когнітивні ознаки, які інтерпретують інформаційне наповнення концепту: значення, денотати, емоції,

приписи, заборони, прагматичні знаки, інформацію про типи та різновиди явища, про його типового представника, а також численні периферійні ознаки енциклопедичного та індивідуального характерів, які походять від концепту інформаційного змісту. Поле інтерпретації включає і пареміологічну зону концепту – інтерпретацію концепту, що міститься в національних фразеологізмах.

Аналіз лексико-семантичного поля концепту РОДИНА дає підстави зробити висовок про те, що ядром концепту є значення «сукупність кровних (близьких) родичів», а периферію становлять «повага та старших членів родини», «вшанування пам'яті про предків», «діти і їх виховання», «рідний дім», «туброта про слабших», «любов та взаємоповага чоловіка та дружини» тощо.

Дослідження показало, що у китайських фразеологізмах з концептом РОДИНА акцент робиться не на характеристиці самих членів сім'ї та їхніх родичів, а на характеристиці їхніх стосунків, обов'язків, звичаїв, свят. Наприклад, ми знайшли багато фразеологізмів, пов'язаних з повагою до батьків і старших членів родини, необхідністю багато працювати, народженням дитини. Більшість фразеологізмів є носіями культурної інформації. Інформація зберігається в їх внутрішній формі, яка є образним відображенням світу, надає фразеологізму культурно-національний колориту.

У ході дослідження ми виявили фразеологічні одиниці із зооморфними, соматичними, рослинними та харчовими кодами китайської культури, які виступають фоновими у аналізованих мовних одиницях. Вираженню національно-культурного компонента концепту РОДИНА сприяють також слова, що входять до складу фразеологізмів-назв національно-культурних реалій. Вирази, пов'язані з концептуальною сферою родини, як свідчить матеріал, відображали вірування китайців, їх побут, обряди, народні свята, прикмети, народну мудрість.

Серед конотацій, що виражають концепт РОДИНА переважають позитивні. Негативні зустрічаються вкрай рідко і, як правило, описуються такими словами: : «愤怒的 fènnù de», «老的 lǎo de», «假的 jiǎ de», «醜陋的 chǒulòu de», «掠夺

性的 lüèduó xìng de». Такі конотації покликані посилити емоційний ефекту вищесказаного і тим самим роблять висловлювання емоційно забарвленим.

Результати аналізу китайських фразеологізмів свідчать про те, що і в семантичній структурі слова «сім'я, родина» відображено фрагменти концепту РОДИНА. Розуміння цих окремих фрагментів є необхідним для пізнання національного менталітету народу-носія мови, тобто, система таких знаків складає зміст будь-якого поняття в колективній свідомості народу. Звичайно, повне розуміння концепту можна отримати лише шляхом систематичного і системного аналізу мовного матеріалу, зокрема фольклору і художньої літератури.

Здійснене дослідження є перспективним, матеріали можуть бути використані на заняттях з практики китайської мови, а також сприяє формуванню достатнього рівня лінгвокультурологічної компетенції у філологів.

Перспективою дослідження є подальше вивчення впливу зоонімів, фітонімів, соматичних та харчових кодів на трактування коцепту родина у китайських фразеологізмах.

Резюме

簡歷

国家的语言可以反映人民的自然环境，习俗，历史和文化。 民族文化反映在国家的语言中。成语作为民族语言文化的宝藏，展现了民间习俗和人民生活的真实情况。中国的短语主义是具有以下细节的单词，短语和句子之间的语言单位：相对恒定的结构，含义的完整性和不可分割性。由于其简单性，严格的结构，短语的生动形象，它们具有强大的务实功能：在日常交流和文学作品中，它们都起著重要作用并具有很高的知名度。因此，作为“活化工主义”，措辞的研究价值和实践价值至关重要。但是，这些优势也是翻译过程中翻译人员必须克服的困难和障碍。

同样重要的是要指出，乌克兰语言中有很多习语，中国和乌克兰的成语中有各种各样的资料和文化含义，它们的结构也有所不同，但是尽管如此，许多中国的短语主义也有很多。在乌克兰有等效。反之亦然。

我们研究的主题是“中国语言学”中“家庭”概念中的“正面和负面含义”是由于它与未来的专业活动有关。

该研究的目的是探索中国短语中“家庭”概念的正面和负面含义，并根据现有的翻译理论来确定将中国人从中国人转化为乌克兰人的策略。

工作的目的决定了解决以下任务的需求：

1.给出了现代语言学中动词化概念的定义。

2. 确定汉语用语的特点并提出分类。

3.比较了乌克兰语和汉语成语的异同。

4. 华语世界图景中“家”概念的解读（基于陈宇语词素材）

5.我们研究了成语中“家”概念的正反义

6. 研究了汉语-乌克兰语短语单位的相关翻译理论和方法。

研究材料是“乌克兰语言的短语词典”，“汉语短语词典”，“乌克兰语言学作为语言学科的基本概念”。

该研究的理论意义在于从不同方面对“家庭”-词的中国短语概念进行系统和完整的比较。

我们工作的实际重要性在于，该研究的结果可以应用于中文翻译成乌克兰人。

在这次排位赛中，我们仔细研究了与“家庭”概念相关的汉语成语。 可以断定，“家”的概念是中国人心态的重要组成部分，具有民族和文化的特殊性。详细分析这个概念的内涵特徵表明，这个概念既有积极的特徵，也有消极的特徵，尽管最常追溯的是积极的特征。

汉语用语的特殊性在于词义的歧义，因此一切都取决于上下文，这就是为什么依赖文本如此重要的原因。 毕竟，这个词本身可能给人-种强烈的负面印象，但在上下文中，它听起来会非常温和和特别。俗语说：乌鸟反泡-乌鸦把吞下的东西吐出来喂（照顾年迈的父母；报答父母的关心）。

汉语用语内涵特徵的一个重要方面也是词的文体。 在我们的研究中，我们得出的结论是，比喻、形容词和明喻在汉语成语中的使用频率最高，具有情感价

值的词在这里也是一个非常重要的方面，但是当直接使用时，这些词是表达性的饱和的、情绪化的、包含主观评价的 这些词属于情感词汇，创造了陈述的一般情感基调，传达了说话者与思想主体、周围现实的事实之间的感性、主观评价关系。

因此，在我们的资格工作的第一章中，我们找到了乌克兰语境中短语的定义（稳定短语，具有全部或部分重新解释的含义。这些是现成的短语，不是在语音中创建的，如自由短语，但被转载：如果说话者需要使用短语，他将其作为保留单元以完成的形式从他的短语中删除，并且不创建它）并将这个定义与中国语言学中公认的定义进行比较（从从文体方面看：用语单位较书本化，文体语言优雅、庄重、客气，多取自古代文献，也有一些是对历史事件或故事的概括，具有很强的历史性和文化性内容上多描述或反映事物、形式和行为，表示复杂的概念、客观现象和人或事物的状态，一般由四个字组成；y 可发挥不同冠词的作用 在一个句子中，从情感著色的角度来看，短语单元可以是积极的、消极的和中性的）。

我们还对比了多位学者著作中对汉语成语的分类，得出的结论是，在五种分类方法中，根据不同语法结构和来源进行分类的方法得到了学术界的广泛认可，本研究也认同这两种标准和分类。然而，将成语视为一个独立的语言单位是值得的，因为只有这样，研究它们并将注意力集中在它们所包含的语法、修辞、语义来源和组成结构上才会非常有趣。

在第二章中，我们直接转向我们工作的主题，考察了汉语成语中“家庭”的概念、这个概念的正面和负面内涵，以及以某种方式影响这个内涵的文体。

在进行了我们的资格工作的第三部分- 分析部分之后，我们分析了将汉语成语翻译成乌克兰语的主要策略，还确定了译者面临的主要困难，并据此概述了汉语成语翻译的方法。

综上所述，我们可以得出结论，翻译方法各不相同，学会合理、熟练地使用它们很重要- 根据- 组或另一组用语单位，选择合适的翻译方法。

没有固定的翻译方法，翻译一个句子，十个人可以出十种不同的译法，但翻译时必须考虑到词组的特殊性，以及语境。

因此，我们工作开始时设定的所有任务都已完成，目标- 调查汉语词组中“家庭”概念的正反含义，以及确定词组的翻译策略。基于现有翻译理论的汉语到乌克兰语- 也算是实现了。

我们在对汉语成语的详细研究和对更多汉语语言学概念的正反内涵的研究中看到了这个课题的未来前景。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Бобро, М. П (2014). Аксіологічні парадигми у складі лексико-семантичної групи «родина» в українській мові. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*: зб. наук. праць. Київ: Університет «Україна», с. 28–35.

Бобро, М. П. (2018) Слово, фразеологізм та паремія як засоби експлікації концептуальної інформації. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»*: Зб. наук. праць. Переяслав Хмельницький, с.154–158.

Будник, М. І (2018). Модель метафоричного моделювання образу українського феміністського руху. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*, с.74, 184-191.

Вєтрова, Д.Р. (2019) Метафора в китайських фразеологізмах, що позначає зовнішність людини, *Питання сходознавства в Україні : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, Харків, с. 38–40.*

Голубовська, І.О. (2016) Лінгвокультурні концепти у мовній картині світу українського етносу XX-XXI століття: *жанрово-стильові лінгвістичні метаморфози в'українській мові та літературі*: колективна монографія / за ред. А. Архангельської. OlomoucVUP, с.71-95

Жайворонок, В. В. (2002). Проблема концептуальної картини світу та мовного її відображення. *Культура народів Причерномор'я,* с.51-53

Кононенко В. І. (2006) Концептологія в лінгвістичному аспекті. *Мовознавство*. с. 111 – 117.

Огар А. (2013) Суперечливі аспекти поняття «концепт». URL : http://dspu.edu.ua/filol_gum/wpcontent/uploads/2016/04/2013_20.pdf.

Полюжин, М. (2015) Поняття, концепт та його структура. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки,* с.212-222

Попко І.А. (2018) Профілювання у тексті французької народної казки.*Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис».*

Сціра М. (2020) Фразеологізм як об'єкт вивчення в іншомовній аудиторії (доцільність використання й критерії добирання). *Studia Ukrainica Posnaniensia*. T. 8 (1). Poznań, c.157-166

Bartmiński J. (1993) *O profilowaniu pojęć w słowniku etnolingwistycznym. O profilowaniu pojęć.* Wybór prac. Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Evans V., Green M. (2006). *Cognitive Linguistics. An Introduction*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.

Lakoff G. (1992)The contemporary theory of metaphor // Ortony A. (ed.). *Metaphor and Thought*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 678 p.

Lakoff G.& Johnson M. (2003). Metaphors We Live By. *University of Chicago Press*,242 p.

Langacker R. W. (2016). Metaphor in Linguistic and Theory. *Cognitive Semantics*, p. 1,3-29

Langacker R.W. (2000) Grammar and Conceptualization. Berlin : *Mouton de Gruyter*,427p.

Musolff, A. (2006). *Metaphor Scenarios in Public Discourse. Metaphor and Symbol*, p. 21(1), 23-38.

Steen, G. (2011). *Metaphor, language, and discourse processes. Discourse Processes*, p. 48(8), 585-591.

Wierzbicka A. (1985) *Lexicography and conceptual analysis*. Ann Arbor : Karoma, 390p.

包惠南(2001). *文化语境与訳译訳译*. 北京: 中国外転译転译出版公司,350 页

史式(1979). *汉语成语研究*. 四川人民出版社, 577 页

向光忠(1982). *成语概说* . 湖北 ： 湖北出版社出版社,128 页

周志锋(2006). *明清小说俗字俗语研究*. 北京 ： 中国 社会出版社出版社,238 页

朱瑞玟(2006). *佛教成语*. 上海 ： 大词典出版社,407 页

葛本仪(1999). *语言学概论*. 济南: 山东大学出版社,323 页

葛本仪(2004). *现代汉语词汇学*. 山东: 山东人民出版社,235 页

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

Білоноженко, В.М. та ін. (1993). *Фразеологічний словник української мови*. Київ: Наук. думка.

Великий тлумачний словник сучасної української мови (2004). За ред. Вячеслава Бусела. Київ, Ірпінь: Перун.

中国大辞典(1991) . 江西 ： 江西教育出版社,1174 页

中国语言学大辞典(1991). 江西：江西教育出版社,1174 页

中国辞典辞典(2011). 上海 ： 上海 辞书 出版社,526 页

成语简论版(1959), 51 页

温端政. (2009). *现代汉语谚语词典*. 上海辞书出版社.

现代汉语词典(2012). 北京：商务印书馆, 1790 页

辞源(1979). 北京: 商务印书馆,3590 页

马国凡(1978). *成语* . 呼和浩特 ： 内蒙古人民出版社,341 页